

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

PETRA ŠKERL

KAM JE ARGENTINO PRIPELJALO 20 LET DEMOKRACIJE

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2005

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

PETRA ŠKERL

Mentor: RED. PROF. DR. BOGOMIL FERFILA

Somentorica: ASIST. MAG. ZLATKA PLOŠTAJNER

KAM JE ARGENTINO PRIPELJALO 20 LET DEMOKRACIJE

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2005

KAZALO

1.	UVOD.....	3
2.	KRATKA PREDSTAVITEV ARGENTINE.....	5
2. 1.	Državna ureditev.....	5
2. 2.	Delitev političnega prostora.....	6
2. 3.	Politična zgodovina Argentine.....	7
3.	OBDOBJE DEMOKRACIJE.....	9
3. 1.	Raúl Alfonsín.....	9
3. 2.	Carlos Menem.....	14
3. 3.	Fernando De La Rúa Bruno.....	21
3. 4.	Adolfo Rodríguez Saá.....	30
3. 5.	Eduardo Duhalde.....	34
3. 6.	Néstor Kirchner.....	44
4.	SKLEP.....	46
5.	SEZNAM LITERATURE.....	48
6.	PRILOGA.....	54

1. UVOD

Argentina se je v precejšnjem delu svoje zgodovine srečevala s težavami na področju gospodarstva in politike. V 30-ih letih 20. stoletja je bila zaradi velikega izvoza goveda svetovna sila in v ponos ji je bil dohodek per capita, saj je bil na ravni francoskega. V 40-ih je moč oslabela, najprej zaradi izolacije države, kasneje zaradi vojaškega režima in notranjega konflikta. Po letu 1958 je država zamenjala 16 predsednikov in samo trije so opravili svoj mandat od začetka do konca, da o najbolj mračnem obdobju vladavine vojaške hunte niti ne govorim. Demokracija se je začela leta 1983, vendar se stanje države z novo politično ureditvijo ni izboljšalo. Prve resne težave demokratične Argentine so predstavljali hiperinflacija med Alfonsínovim vladanjem ter korupcija in upadanje gospodarske rasti proti koncu drugega Menemovega mandata.

Gospodarska kriza se je pričela leta 1998, ko se je konvertibilnost precenjenega pesa izkazala za neuspešen mehanizem za gospodarsko rast, politična kriza pa leta 2000 z odstopom podpredsednika Senata Carlosa Álvareza zaradi pomanjkanja vladnih ukrepov v zvezi s korupcijo. Na koncu 20. stoletja se tako Argentina ni izkazala za šibko le na gospodarskem področju, temveč tudi na politično-institucionalnem.

Današnji predsednik Kirchner dobro kljubuje težavam ter slabemu stanju v državi, pripomogel pa je tudi k večji kredibilnosti oblasti. V svojem diplomskem delu bom preverjala hipoteze, da je veliko političnih in finančnih ukrepov za izboljšanje položaja Argentina že sprejela in da se stanje postopoma že izboljšuje, vendar pa je za izhod iz krize potrebna politična reforma. Cilj analize je ugotoviti, kateri ukrepi bi sestavljali to politično reformo in kaj bi bilo poleg nje še potrebno zagotoviti, da se kriza ne bi ponovila ter prikazati, kaj se je dogajalo v obdobju demokracije na političnem področju in kakšne posledice politične in gospodarske krize se čutijo v državi danes.

Diplomsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. Večjo težo ima empirični del, ker pri nas ni na voljo primerne literature oz. je nisem našla. Nekaj manjših raziskav o krizi je bilo v tujini že narejenih, vendar pa sem se med pisanjem najbolj opirala na aktualna mnenja in intervjuje z argentinskimi strokovnjaki, ki so

objavljeni tudi na spletnih straneh, na intervju, ki sem ga opravila z enim od profesorjev političnih ved na Univerzi Buenos Airesa ter na politična dogajanja v Argentini pred krizo, med krizo in po njej. Največ informacij sem našla v medijih in na spletnih straneh.

V diplomskem delu sem se sprva hotela osredotočiti predvsem na politično dogajanje, vendar pa nisem mogla zaobiti finančne problematike države, saj je le-ta po mnenju strokovnjakov glavni izvor politične in gospodarske krize, ki je Argentino spravila na rob bankrota.

2. KRATKA PREDSTAVITEV ARGENTINE

Da bo diplomsko delo bolj razumljivo, začenjam s kratko predstavitvijo državne ureditve Argentine in zgodovino države pred letom 1983, ko so uvedli demokracijo.

2. 1. Državna ureditev

Argentinska ustava izvira iz leta 1853 in temelji v veliki meri na ustavi Združenih držav Amerike. Po njej je Argentina konfederacija provinc in hkrati predsedniška republika; vodita jo predsednik in dvodomna državna skupščina. Predsednik imenuje vlado, njeni člani potem imenujejo funkcionarje v ministrstva in druge vladne oddelke.

Predsednika države izvolijo državljani na neposrednih volitvah (94. člen). Mogoča je ena zaporedna ponovitev mandata (90. člen), z možnostjo ponovitve po najmanj enem neaktivnem predsedniškem obdobju. Izvoljen je za dobo štirih let. Predsednik države ima veliko moč. Je šef države, predsednik vlade in poveljnik vojske hkrati, sodeluje pri oblikovanju zakonov, odgovoren pa je tudi za delovanje državne uprave. Pri vseh svojih odločitvah mora predsednik upoštevati mnenje Senata.

Po novi ustavi iz leta 1994 sestavljata zakonodajno vejo oblasti Poslanska zbornica z 257 poslanci in Senat z 72 člani. Vsaki dve leti državljani na neposrednih volitvah izvolijo polovico poslancev, njihov mandat traja torej štiri leta (45. in 46. člen), senatorje pa za dobo devetih let izvolijo zakonodajne skupščine provinc, in sicer vsake tri leta izvolijo tretjino novih senatorjev (54. člen). Leta 2001 so se prvič po letu 1983 zamenjali vsi predstavniki Senata.

Sodna veja oblasti je pri opravljanju svoje funkcije vezana na ustavo in zakon. Najvišji organ rednih sodišč je vrhovno sodišče. Sodnike izvoli skupščina. Potrebna je absolutna večina glasov v obeh domovih (114. člen).

Po ustavi so izvršilna, zakonodajna in sodna oblast med seboj enakopravne, v praksi pa takšnega ravnovesje med tremi vejami oblasti nikoli ni bilo. Ves čas demokracije je nad drugima dvema vejama prevladovala izvršilna oblast.

Država je razdeljena na 22 provinc in zvezno okrožje Buenos Aires, ima pa še otoško ozemlje Ognjena zemlja (vzhodni del glavnega otoka je argentinski, zahodni pa čilski). Provinco vodi guverner, ki ga izvolijo na splošnih volitvah, zvezno okrožje Buenos Aires pa vodi izvoljen župan. Vsaka provinca ima tudi svoje višje in nižje sodstvo, sodnike pa imenuje guverner province.

2. 2. Delitev političnega prostora

Veliko navdušenje nad politiko in strankami ter visoko politično udejstvovanje v prvih letih demokracije, ki je bilo verjetno posledica prepovedi obstoja strank v času pred demokracijo, sta se v času krize spremenila v nezadovoljstvo s celotno politično strukturo, nezaupanje njenim predstavnikom in nizko politično participacijo.

V celotni diplomski nalogi omenjam najbolj vplivne tri politične stranke v državi, ki so bile v času demokracije na oblasti, zato bom le-te na kratko predstavila.

Levo usmerjena **Partido justicialista** ali Stranka pravičnosti (v nadaljevanju PJ) je največja politična sila v državi, vendar tudi globoko razcepljena. Ustanovila sta jo Juán in Eva Perón v 40-ih letih prejšnjega stoletja, njeno glavno načelo pa je bil boj za pravice delavcev. PJ sestavljajo tri veje: Duhalдова in Kirchnerjeva *Frente para la Victoria* (Fronta za zmago), Menemova *Frente por la Libertad/Unión del centro democrático* (Fronta za svobodo/Združenje demokratične sredine) in Rodríguez Saova *Frente movimiento popular/Partido unión y libertad* (Zveza ljudskega gibanja/Stranka zedinjenja in svobode). V stranki je največ Menemistov, Duhaldistov pa najmanj, ravno nasprotno pa je v Senatu, kjer je od 72-ih senatorjev 39 pripadnikov stranke PJ, vendar od tega le pet Menemistov. PJ je vsekakor zanimiva politična tvorba. Na zadnjih predsedniških volitvah so imeli vsi njeni kandidati skupaj 60% podporo.

Unión cívica radical ali Radikalna državljanska unija (v nadaljevanju UCR) je sredinska stranka. Eden njenih najbolj znanih članov je Alfonsín, prvi argentinski predsednik po letu 1983. Zaradi upadanja privrženecv po odstopu Alfonsína se je UCR še z nekaterimi drugimi strankami združila v novo stranko Alianza, da bi pridobila na moči.

Levo sredinsko **Alianzo** poleg UCR sestavlja še stranka **Frepaso (Frente del país solidario** - Fronta solidarne države). Frepaso je bil pred združitvijo levosredinski konglomerat, ki je nastal iz manjših strank, kot so progresivna Frente Grande (Velika fronta), krščanski demokrati, socialistične stranke in druge manjše skupine. Fernando de la Rúa je najbolj znan pripadnik Alianze.

Ker so imeli volivci dovolj oblasti PJ, je na prvih demokratičnih volitvah leta 1983 zmagala UCR, vendar je takratni predsednik stranke Alfonsín neuspešno vodil državo (glej poglavje 3. 1. Raúl Alfonsín) in mu zato mandata ni uspelo pripeljati do konca. Na naslednjih volitvah je stranka prejela le tri odstotke glasov in do danes si ni več opomogla do te mere, da bi sama predstavljala močno konkurenco ostalim strankam. Za njo je za dve mandatni obdobji na oblast prišel kandidat stranke PJ. V tem času se je UCR združila z drugimi strankami v Alianzo, da bi zopet pridobila na moči. Decembra leta 1999 je tej zvezi uspelo priti na oblast, vendar pa se zaradi napačne politike niso uspeli obdržati in dve leti kasneje je predsedniško mesto zopet zasedel kandidat PJ. Čeprav je znotraj PJ že prišlo do velikih razhajanj in ji je od leta 1983 naprej že večkrat upadla podpora javnosti, se zdi, da je edina stranka, ki zmore mandat pripeljati do konca in uspešno kljubovati krizi.

Izmed 72 senatorjev jih danes 39 pripada stranki PJ, 16 stranki UCR, ostale stranke pa imajo v Senatu po največ enega ali dva predstavnika.

2. 3. Politična zgodovina Argentine

Med prvo svetovno vojno je bila Argentina nevtralna. Posledice svetovne gospodarske krize so pripeljale do prvih državnih udarov in vojaških diktatur (v letih 1930 in 1943). Tudi med drugo svetovno vojno je država ostala nevtralna. Leta 1946 je ob podpori sindikatov postal predsednik države Juan Domingo Perón, ki je leta 1949 zavladal kot diktator. Leta 1955 ga je strmoglavila vojaška hunta generala Aramburuja in nato so do Perónovega ponovnega prevzema oblasti vladali še Frondizi (1958 - 1962), Guido (1962 - 1963), Illia (1963 - 1966) in Onganía (1966 - 1970), 1970 pa je oblast neposredno prevzela vojska. Leta 1973 se je Perón vrnil na oblast, vendar pa je že naslednje leto umrl in po njegovi smrti je za eno leto in pol njegovo mesto zasedla tretja žena, Isabel Perón. Marca 1976 so jo strmoglavili z

državnim udarom in do leta 1981 je oblast prevzela hunta generala Videle, nato za kratek čas general Viola, od leta 1981 do 1982 general Galtieri in od 1982 do 1983 še general Bignone (DZS, 1997: 201). Vojaški oblastniki so omejili državljanske pravice, razpustili skupščino, prepovedali kakršnokoli politično in strankarsko delovanje ter uvedli ostre, zatiralske ukrepe zoper vsakršno obliko opozicije. Hunta je državo gospodarsko uničila in ji nakopičila dolgove.

V tem obdobju, imenovanem tudi umazana vojna, so zaprli na tisoče ljudi, mnoge so mučili in umorili. Številni državljani so izginili brez sledu; zanje se je uveljavilo ime *los desaparecidos* (izgubljeni).

Poleg gospodarske krize (inflacija, beg kapitala in velika zadolženost v tujini, za katere je bila odgovorna vojaška hunta) je leta 1982 Argentino doletel še poraz v vojni z Britanci in posledično izguba Falklandskih otokov. V vojni je država zapravila milijarde. Zaradi naraščajočih gospodarskih težav in množičnih protestov prebivalcev so se morali vojaški oblastniki odpovedati oblasti. Po dolgem obdobju so bile leta 1983 zopet razpisane predsedniške volitve in na njih je bil izvoljen Raúl Alfonsín. V tem obdobju in v obdobju njegovega naslednika, peronista Menema, je bilo še nekaj poskusov državnih udarov, vendar noben ni bil uspešen (DZS, 1997: 201).

3. OBDOBJE DEMOKRACIJE

TABELA 3. 1: Predsedniški mandati v obdobju demokracije

št.	ime in priimek	čas predsednikovanja	stranka	zaključek mandata
1.	Raúl Alfonsín	10. 12. 1983 – 8. 7. 1989	UCR	odstop
2.	Carlos Saul Menem	8. 7. 1989 – 5. 5. 1995 in 5. 5. 1995 – 9. 12. 1999	PJ	konec mandata / konec mandata
3.	Fernando de la Rúa	9. 12. 1999 – 20. 12. 2001	Alianza	odstop
4.	Ramón Puerta	20. 12. 2001 – 22. 12. 2001	PJ	*
5.	Adolfo Rodríguez Saá	22. 12. 2001 – 30. 12. 2001	PJ	odstop
6.	Eduardo Camaño	31. 12. 2001 – 1. 1. 2002	PJ	*
7.	Eduardo Duhalde	1. 1. 2002 – 25. 5. 2003	PJ	konec mandata
8.	Nestor Kirchner	25. 5. 2003 -	PJ	-

* V primeru odstopa predsednika, le-tega za 48 ur oz. do izvolitve novega predsednika nadomesti podpredsednik, če je to mesto prazno, pa predsednik Senata oz. podpredsednik Senata, če je tudi to prazno.

3. 1. Raúl Alfonsín

V predvolilni kampanji za predsedniške volitve leta 1983 je Raúl Alfonsín (UCR) v primeru svoje izvolitve obljubil, da bo nadzor nad oboroženimi silami prevzela civilna državna oblast. Vojska bi bila podrejena predsedniku države, ki je hkrati tudi njen vrhovni poveljnik. Obljubil je, da bo vojaški proračun zmanjšal na tretjino in da bo za

boj proti prevratnežem začela skrbeti policija na podlagi zakonov in spoštovanja človekovih pravic. Napovedal je tudi demokratično preobrazbo sindikatov, ki so bili do takrat v rokah peronistov in po njegovem mnenju niso predstavljali interesov vseh delavcev niti zastopali njihovih pravic.

Rezultati volitev 30. 10. 1983 so presenetili tako domače prebivalce kot druge države, ki so redno spremljale politično dogajanje v Argentini. Prevladovalo je namreč mnenje, da so bile levosredinska stranka PJ, ki je štela tri milijone članov, in njej sorodne organizacije glavne oškodovanke državnega udara iz leta 1976 ter kasnejše represije in da pričakujejo popravo krivic z zmago na volitvah. V resnici pa je diktatura omogočila Alfonsínu in njegovim privržencem, da so med volivci nekaj let potrpežljivo razširjali ideje o spremembi sistema in rekonstrukciji države in si s tem priborili zmago.

Na predsedniških volitvah je Alfonsín dobil 51,7% glasov proti 40,1%, ki jih je prejel njegov protikandidat Italo Argentino Lúder. Prvič v zgodovini Argentine je radikalni kandidat premagal člana PJ. Prav tako je svojo zgodovinsko zmago dosegla Alfonsinova stranka UCR, saj je na skupščinskih volitvah zasedla 128 poslanskih mest od 254, kolikor jih je takrat štela Poslanska zbornica, kar je bilo ravno še dovolj, da si je zagotovila večino v skupščini. Vendar pa si večine ni uspela zagotoviti v Senatu (takrat je štel 46 mest), kjer je Alfonsinova stranka z 18 senatorji ostala v manjšini. Na volitvah se je volilo tretjino novih senatorjev.

Alfonsín je začel vladati na spravljiv način. Poskušal se je usmeriti bolj v predsedovanje vladi kot v vodenje stranke. Zagovarjal je pravično sojenje pripadnikom prejšnjega diktatorskega režima in je nasprotoval maščevanju, ki so si ga želeli številni politiki. Kljub temu pa ni pozabil na žrtve diktature. Tako je 13. 12. 1983 podpisal odlok o pričetku sojenja vrhovnim poveljnikom (pripadnikom treh vojaških odborov), ki so bili obtoženi umorov, mučenj in protizakonitih aretacij v letih od 1976 do 1983. Poslanska zbornica je 22. 12. 1983 preklicala zakon o pomilostitvi, ki ga je za zaščito lastnih interesov 23. 3. 1983 sprejela Vojaška skupščina (oblastni organ v času vojaških diktatur). Po podatkih Amnesty International je med diktaturo izginilo več kot 15 tisoč ljudi (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Aprila 1985 so na zapor obsodili bivša predsednika države, Jorgeja Rafaela Videlo in Roberta Eduarda Violo, generala Orlanda Ramóna Agostija ter dva admirala Emilia Eduarda Massero in Armanda Lambruschinija. Sodili jim niso zaradi državnega udara, ampak zaradi kršenja človekovih pravic. Ker je bilo nekaj obtoženih oproščenih, svojci žrtev in javnost s sodbami niso bili zadovoljni.

Alfonsín je ta čas izkoristil za pripravo dveh novih zakonov, s katerima naj bi zaščitil uradnike nižjih ravni in tiste, ki so v času diktatur le izvajali ukaze nadrejenih. Javnost je takšnim zakonom ostro nasprotovala in prišlo je do uličnih uporov ter množičnih demonstracij.

Alfonsín je od prejšnje oblasti nasledil tudi slabo stanje v gospodarstvu. Rast je bila negativna, inflacija je naraščala za 20% mesečno, zunanji dolg je znašal 40 milijard ameriških dolarjev in brezposelnega je bilo 7% aktivnega prebivalstva. Reševati je moral začeti tudi težave z najmočnejšim sindikatom *Confederación General de Trabajo* (v nadaljevanju CGT). Med predvolilno kampanjo je namreč obljubil, da bo prekinil njegov monopol, kljub temu da se je sindikat odločil osvoboditi pritiska države in narediti vse, da ohrani svoj privilegirani status. Stanje se je zapletlo 11. 2. 1984, ko je Poslanska zbornica sprejela načrt Zakona o preureditvi sindikatov. Zakon je odprl vrata novim novim sindikalnim združenjem. CGT se je septembra istega leta maščeval tako, da je sklical generalno stavko in skupaj z državljani zaradi zvišanja cen zahteval večje plače. Alfonsín stavkajočim ni ugodil z zvišanjem dohodkov, temveč je skrbno pripravil načrt, kako izboljšati gospodarsko stanje države in le-ta je začasno pomiril stavkajoče. Načrt so poimenovali Austral, po novi denarni enoti, izvajati pa so ga začeli junija 1985. Alfonsín je z novo denarno enoto poizkušal izboljšati gospodarsko stanje države.

Od leta 1970 naprej je Argentina poznala tri denarne enote, peso - nacionalno valuto, peso ley (zakoniti peso) in argentinski peso¹. Austral naj bi nadomestil argentinski peso. En austral je imel na dan uvedbe vrednost tisoč pesov ali 80 centov ameriškega dolarja. Poleg nove denarne enote je vlada uvedla še nekatere finančne ukrepe, saj je menila, da bo z njimi lahko zaustavila inflacijo, ki je takrat dnevno naraščala za odstotek. Ti ukrepi so bili zamrznitev plač, dodatni davek na izvoz, nadzor cen nujnih življenjskih potrebščin ter dogovor s centralno banko, da ne bo izplačevala denarja, dokler vlada ne bo plačala svojih obveznosti. Javna poraba je znašala 53% bruto družbenega proizvoda (v nadaljevanju BDP). Mednarodni denarni sklad (v nadaljevanju MDS) se je zaradi omenjenih ukrepov vlade in posledično zmanjšanja fiskalnega deficita odločil za reprogramiranje plačila zunanjega dolga in državi odobril novo posojilo v vrednosti 4.2 milijardi ameriških dolarjev.

Uspeh vladne stranke na volitvah v skupščino 2. 11. 1985 (UCR je v 17-ih provincah dobila največ glasov in zasedla 128 mest v spodnjem domu, medtem ko je PJ zasedla le 101. mesto) je pokazal, da velika večina državljanov zaupa delu predsednika in njegove stranke.

Spomladi 1986 je austral v primerjavi z ameriškim dolarjem začel izgubljati na vrednosti. Inflacija je ponovno začela naraščati in zopet se je pojavila recesija. Aprila istega leta je Alfonsín presenetil javnost s predlogom novih ukrepov, s katerimi naj bi izboljšali razmere v Argentini. Javnosti je predlagal vzpostavitev delovnega mesta ministrskega predsednika, ki bi imel funkcijo predsednika vlade, možnost drugega predsedniškega mandata (do tedaj je v Argentini predsednik lahko vladal državi le en sam mandat), mnoge upravne reforme (ponovna opredelitev pristojnosti državne

¹ Od leta 1930 naprej je bil peso vreden vedno manj. Argentina je poizkušala stabilizirati denarno enoto z različnimi menjalniškimi tečaji, ampak je imela država eno najbolj vztrajnih in najvišjih inflacij, zato to ni bilo uspešno.

Do leta 1970 je bila denarna enota v Argentini peso (peso nacional), takrat ga je zamenjal novi peso (peso ley), v razmerju 1 : 100, in je bil v uporabi do 1. 6. 1983, ko je v veljavo stopil argentinski peso (peso argentino), ki je bil vreden 10 tisoč pesov ley. Dve leti kasneje, 14. 6. 1985, je Argentina dobila novo denarno enoto, ki so jo poimenovali austral (vredna je bila tisoč argentinskih pesov), ki pa se ni obdržala, saj jo je 1. 1. 1992 nadomestil konvertibilni peso (vrednost enega je bila 10 tisoč australov). Konvertibilni peso je postal vezan na ameriški dolar s 1. 4. 1991, in sicer je bila vrednost vezave 1:1, s čimer je bila dosežena relativno dolga gospodarska stabilnost, sicer redka za Argentino, kar je zaustavilo desetletja inflacije. Decembra 2001 je bila poleg ameriškega dolarja in domačega pesa predlagana še tretja denarna enota argentino, vendar ni bila nikoli realizirana. Vezava pesa na ameriški dolar je bila prekinjena 6. 1. 2002

uprave, določitev plač, socialne varnosti, /.../) in prenos sedeža vlade iz glavnega mesta v majhno mesto Viedma na jugu Buenos Airesa. Javnost je novosti sprejela z velikim odporom.

Leto 1987 se je za Argentino končalo z 82% inflacijo. Načrt za zmanjševanje inflacije ni dal pričakovanih rezultatov, vendar se je nova denarna enota (austral) kljub temu uporabljala še naprej. Nezadovoljstvo ljudstva z rezultati, ki jih je v času svojega mandata dosegel Alfonsín, se je pokazalo na drugih volitvah v spodnji dom, 6. 9. 1987. UCR je prejela 37,3% glasov, medtem ko jih je PJ prejela 41,5% (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004). Stranka je izgubila velik del podpore tudi na lokalnih volitvah. Predsedniku je poraz pokazal, da javnost ne podpira njegovih zadnjih reform, ampak jo bolj skrbi za gospodarsko krizo, s katero se sooča država. Vlada je zato sestavila nov načrt, kako se bo spopadla z javnim deficitom, ki je znašal 9% BDP ter s hitro naraščajočimi cenami goriva in javnih storitev. Med prebivalstvom sta medtem vladala nemir in nezaupanje. Izobraženi sloj je začel odhajati v tujino, ker je v tem videl edino rešitev pred revščino. UNESCO je Argentini ponudil pomoč za dvig življenjske ravni in za zvišanje stopnje pismenosti.

V zadnjem letu vladanja je Alfonsín izgubil vajeti države. Vojaške sile so v spopadu s skrajno levičarskim gibanjem *Todos por la patria* (Vsi za domovino) ubile 39 skrajnežev. Poleg tega je prišlo do razvrednotenja australa, posledično pa so se dvignile cene dobrin. Vlada je sicer vrednost domače denarne enote v primerjavi z ameriškim dolarjem poizkusila ohraniti, pri tem pa so se začele prazniti rezerve centralne banke. Vse skupaj je na ulice zopet prignalo množice nezadovoljnih ljudi. Pri poizkusu vzpostavitve reda je umrlo 14 stavekajočih, zato je Alfonsín najprej za mesec dni razglasil izredno stanje, 12. junija pa je javnosti sporočil svoj predčasni odstop. Alfonsína je nasledil Carlos Saúl Menem, ki je na splošnih volitvah 14. maja dobil večjo podporo od radikalnega kandidata Eduarda Césarja Angeloza.

Alfonsín je torej svoje predsedniško mesto prepustil drugemu predsedniku skoraj šest mesecev pred koncem svojega mandata. Danes je znan predvsem po tem, da je

(<http://www.globalfindata.com/frameset.php3?location=/gh/16.html>, 13. 7. 2004).

v državi obnovil demokracijo, da je po dolgih letih izoliranosti državo popeljal na pot mednarodnega sodelovanja, da ni uspel izboljšati gospodarskih razmer, da se je zunanji dolg še povečeval, plače pa še naprej zniževale. Svoje predsedniško obdobje je zaključil z recesijo, ki je znašala 6% BDP, zunanjim dolgom v vrednosti 63 milijard ameriških dolarjev in hiperinflacijo 5000% letno. Alfonsín je svoje vladanje sklenil s katastrofalnim gospodarskim stanjem v državi.

3. 2. Carlos Menem

Carlos Menem je bil član populistične delavske stranke, ki je zagovarjala protekcionizem in državno intervencijo, toda po prihodu na oblast je zaradi gospodarske krize ekonomsko politiko usmeril v neoliberalistične reforme (privatizacija, liberalizacija trga, odprtost gospodarstva navzven, povezovanje in sodelovanje z drugimi južnoameriškimi državami).

Menem je zaradi novosti, ki jih je uvedel, izgubil podporo sindikatov in svoje stranke. Njihovo zaupanje si je ponovno pridobil s selektivnimi dvigi plač, podkupovanjem in posebnimi privilegiji, ki so jih bili deležni tehokrati in zagovorniki njegove politike. Vse skupaj je združeval skupen nastop proti vojaški prevladi v politični areni. Menem je tako ustvaril novo koalicijo skupaj s sindikati in vrsto tehokratov, ki so mu zagotavljali podporo v javnosti in mu omogočili implementacijo neoliberalističnih sprememb kljub populističnemu stilu vladanja. Menem je namreč izjemno karizmatična oseba, njegovi nastopi v javnosti pa so polni optimizma in obljub, s čimer si je tudi zagotovil politični uspeh.

V nadaljevanju je novi predsednik za izboljšanje gospodarskega stanja pripravil zelo strog program, katerega ultraliberalen značaj je znova razdražil CGT in sprožil očitke mnogih pripadnikov vladne stranke. Menem naj bi namreč s politiko zmanjševanja socialnih pravic delavcev deloval v nasprotju z nazori stranke, katere glavni cilj je bil že od same ustanovitve naprej zaščititi delavca.

Prvi dve leti vladanja sta bili zelo neprijetni za vse. Menem je začel s splošno privatizacijo javnih podjetij, zmanjšal je javno porabo in zamrznil plače, vendar mu kljub aktivnemu delovanju ni uspelo stabilizirati stanja. Privatizacija je šla v take

razsežnosti, da na koncu Menemovega predsenikovanja skoraj nobeno podjetje več ni ostalo v rokah države.

Da bi saniral finančno stanje države, je uvedel nove reforme na socialnem področju. Tokrat se je vlada spravila na pokojnine in na izplačila aktivnemu prebivalstvu v času bolezni ali brezposelnosti. Socialnih pravic je bilo vse manj in manj. Menem je delavskemu sloju odvzel skoraj vse, kar mu je štiri desetletja nazaj dal bivši predsednik in diktator Perón, ki je postavil temelje socialne države.

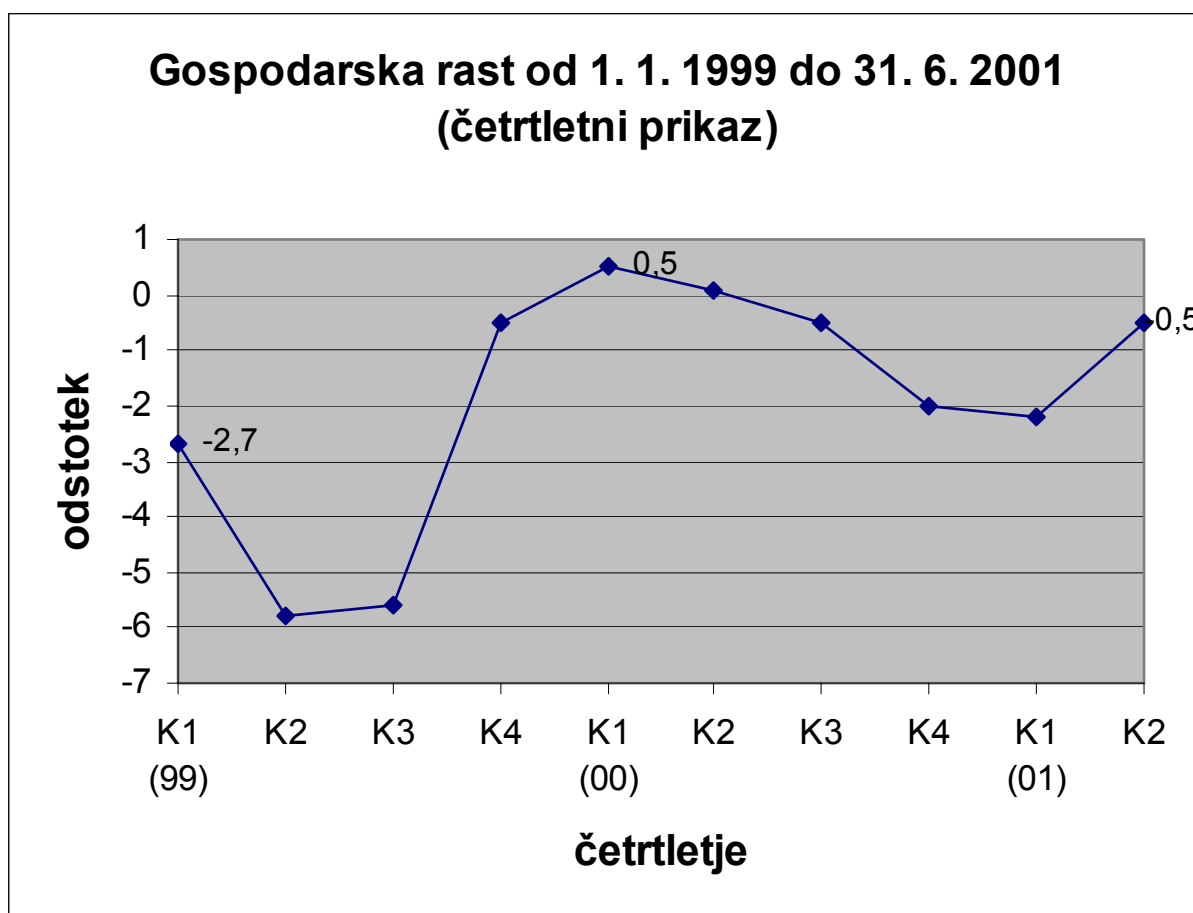
Novosti je uvedel tudi na vojaškem področju. Preuredil je zakone Alfonsína o pravni zaščiti pri kršitvah človekovih pravic. Iz zaporov je 5. 10. 1989 in 30. 12. 1990 izpustil glavne krivce za represijo v času diktature, med njimi tudi bivše predsednike Jorgeja Rafaela Videlo, Roberta Eduarda Violo in Leopolda Fortunata Galtierija.

Splošno vojaško obveznost, ki je trajala že skoraj stoletje, je Menem 31.8.1994 nadomestil s profesionalizacijo vojske in s tem depolitizacijo vojaških sil. Te se po dolgem obdobju aktivnega poseganja v politiko v njo niso smele več vmešavati.

Minister za finance Domingo Felipe Cavallo je leta 1991 že lahko pokazal prve sadove reform in socialna napetost se je začela zmanjševati. Po tem ko je določil tečaj australa v protivrednosti ameriškega dolarja 10 tisoč proti 1, se je leto zaključilo s pozitivno rastjo BDP-ja (4,5%) in z 'le' 173% inflacijo. Za nacionalno valuto je s 1. 1. 1992 ponovno vzpostavil peso in njegovo vrednost uradno vezal na ameriški dolar.

V vseh naslednjih letih se je gospodarska rast ohranila, razen leta 1995, ko je zaradi mehiške denarne in finančne krize prišlo do recesije in je bila argentinska gospodarska rast negativna (-4,4%). Med leti 1990 in 1999 je bila povprečna letna gospodarska rast 3,3%, od leta 1998 do 2001 pa je ponovno stagnirala. Gibanje gospodarske rasti med leti 1999 in 2001 je prikazano v spodnji tabeli.

TABELA 3. 2: Gospodarska rast od 1. 1. 1999 do 31. 6. 2001

Vir: Tintor Gordana (2001) "Argentinci prosvjedima srušili predsjednika". Vjesnik, 22. 12. 2001, str. 9

PJ je na volitvah v skupščino 8. 9. 1991 in 3. 10. 1993 s 43,1% glasov in 126 zasedenimi mesti zasedla absolutno večino v Poslanski zbornici. UCR je prejela 30,2 odstotka glasov, ostali glasovi pa so pripadli manjšim strankam iz različnih okrajev.

Konec leta 1993 je Menemu ob pomoči opozicije uspelo podpisati Olivski dogovor (*Pacto de Olivos* - Olivos je kraj blizu Buenos Airesa), ki je pomenil revizijo Ustave.

Vlada je izpeljala politično reformo, katere najbolj pomembni točki sta bili:

- skrajšati mandat predsednika države iz šest let brez možnosti ponovne izvolitve na štiri leta z možnostjo zaporednega mandata, t.j. ponovne izvolitve,
- uveljavitev drugega kroga volitev med dvema kandidatom z največ glasovi iz prvega kroga.

Kandidata, ki dosežeta največ glasov v prvem krogu, gresta v drugi krog, do katerega pride le, če nihče od kandidatov ne dobi 45% veljavnih glasov ali več kot 40% in razliko desetih procentualnih točk pred drugouvrščenim. Poslanska zbornica je predlog reforme sprejela s 188 glasovi za in 53 proti (trije poslanci so se vzdržali), 23. 8. 1994 pa so te dopolnitve Ustave razglasili.

Po ustavni reformi je prišlo do prvih splošnih volitev (predsedniških in skupščinskih) 14. 5. 1995. Ponovno je zmagal Carlos Menem, z 49,6% glasov, drugouvrščen pa je bil José Octavio Bordón iz stranke Frepaso, ki je prejel le 29,2% glasov. PJ je s 43% glasov zasedla v skupščini 134 mest.

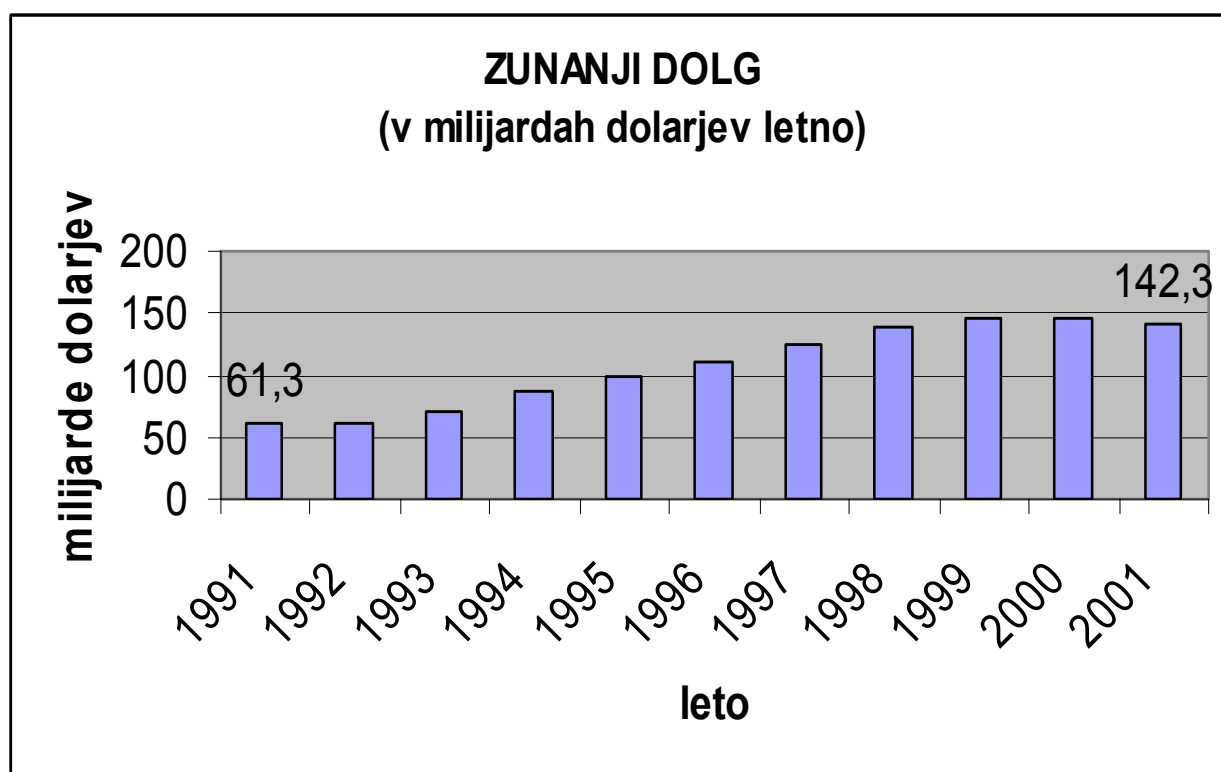
Kljub trenutni stabilnosti gospodarstva pa je državo pestila visoka brezposelnost. Poleti 1996 je zaradi njenega porasta, zaradi zahtev po liberalni reformi delovne zakonodaje, brezbržnosti vlade do socialnih pravic in rasti revščine (četrtna prebivalstva se je v tem obdobju znašla pod pragom revščine) prišlo do sindikalne stavke. Brezposelnost je leta 1995 dosegla stopnjo 18,4%. Zaradi teh števil je vladna stranka na skupščinskih volitvah 26. 10. 1997 s 36,2% glasov, ki jih je dobila, prvič po letu 1987 izgubila večino v spodnjem domu. Zmagala je novo ustanovljena stranka Alianza, združenje starih UCR, Frepaso in majhnih lokalnih strank.

Bolj ko se je bližal predsedniški mandat koncu, bolj si je Menem želel ostati na oblasti, kar pa bi lahko dosegel le s ponovno izvolitvijo. To možnost si je hotel pridobiti s pomočjo druge ustavne reforme in možnostjo ponovne kandidature. Ustava namreč določa (*cláusula transitoria 9*), da se z uvedbo ustavnih dopolnil oziroma ustavnih sprememb predsedniški mandat ne začne šteti vnovič od začetka, temveč teče naprej neprekinjeno. Menem in njegovi pripadniki pa so hoteli Ustavo spremeniti tako, da bi se leto 1995 lahko štelo kot prvi mandat njegovega predsednikovanja in ne kot drugi, kar je v resnici bil. Ko je Menem znotraj stranke izrazil željo po drugi ustavni reformi, so idejo podprli le pripadniki njegove veje (kot je bilo že omenjeno, je stranka notranje zelo razcepljena), odločno pa ji je nasprotoval Menemov najmočnejši tekmelec znotraj stranke, vodja druge veje PJ, priljubljen guverner province Buenos Aires od leta 1991 dalje in bivši podpredsednik države, Eduardo Alberto Duhalde. Zaradi njegovega nasprotovanja je Menem navidezno odstopil od svojih namer, pri kandidaturi za predsednika stranke je Duhalda celo

podprl, že februarja 1999 pa je aktivno začel iskati podporo svojemu predlogu o ponovni kandidaturi. Mesec dni kasneje je Poslanska zbornica predlog zavrnila s 159 glasovi proti. Tudi javne raziskave so pokazale nasprotovanje Menemovemu ravnanju, saj ni dobil niti 15% glasov v svojo korist, medtem ko je zanj leta 1989 volilo 65% volivcev (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Med celotno vladavino Menema sta se finančni primanjkljaj in zunanji dolg zgolj povečevala, tako da je leta 1999 prvi znašal sedem milijard ameriških dolarjev, drugi pa 170 milijard, kar pomeni, da se je več kot podvojil znesek iz leta 1989. V desetih letih vlada ni uspela uvesti davčne reforme, v vladni stranki se je razširil klientelizem (to je pomenilo nov odtok kapitala), da je država lahko izplačala del dolgov, pa je morala prodati državna podjetja. Stabilna je ostajala edino inflacija. Gibanje vrednosti zunanjega dolga je prikazano v spodnji tabeli.

TABELA 3. 3: Zunanji dolg Argentine v letih od 1991 do 2001

Vir: Tintor Gordana (2001) "Argentinci prosvjedima srušili predsednika". Vjesnik, 22. 12. 2001, str. 9

Menem se je odločil 22. 1. 1999 zamenjati peso z ameriškim dolarjem. Sklepal je, da bo zamenjava denarne enote stabilizirala cene, znižala obresti in predvsem vplivala na znižanje kazalca tveganosti, kar bi državi posledično prineslo svež kapital v obliki neposrednih tujih vlaganj, ki so tako zelo pomembna za razvoj gospodarstva.

Ker Menemu ni uspelo izpeljati ustavne reforme v svojo korist, na predsedniških volitvah, ki so se bližale, ni mogel več kandidirati. Preostalo mu je le še počakati, da se izteče njegov drugi mandat, katerega konec ni bil več daleč, in da preda predsedniške funkcije svojemu nasledniku.

Na splošnih volitvah 24. 10. 1999 je Fernando de la Rúa Bruno, kandidat stranke Alianza, zmagal proti Duhaldu, kandidatu stranke PJ, z 48,5% glasov in več kot 10% glasov razlike (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004). Svoj položaj je zasedel 10. decembra istega leta.

Zaradi odvisnosti sodnega sistema od izvršilne veje oblasti so se lahko nezakonita dejanja predsednikov odkrila šele po zaključku njihovih mandatov, kar kaže na potrebo po politični reformi. Šele dobro leto in pol po koncu Menemovega vladanja je namreč državni tožilec Carlos Stornelli zaradi preprodaje orožja zahteval privedbo bivšega predsednika pred sodišče. Menem naj bi v času vojne na Balkanu (leta 1991) in vojne med Ekvadorjem in Perujem (leta 1995) Hrvaški in Ekvadorju prodal šest ton in pol vojaškega materiala. S prodajo orožja Hrvaški je kršil tudi embargo Združenih narodov.

Raziskovanje se je začelo že leta 1996, ko je državni tožilec o zadevi na podlagi svarila o preprodaji orožja Ekvadorju kot pričo zaslišal Menema, vendar takrat ni prišlo do nadaljnega sojenja. Septembra 2000 je moral predsednik še pisno pojasniti, kaj se je zgodilo, vendar pa ni izpovedal nič takega, kar bi ga lahko bremenilo napačnega ravnanja. Sodišče je takrat zahtevalo zaplenitev njegovega premoženja in pri preiskavi ugotovilo, da ima v lasti 1,8 milijonov ameriških dolarjev ter večje število nepremičnin, vozil, konjarn in podjetij. S tem odkritjem je sodišče pod drobnogled vzelo vse dokaze in v naslednjih dneh aretiralo Menemovega svaka Emirja Yomo, osebnega prijatelja Antonia Ermana Gonzáleza, ki je v letih od 1989 do 1991 opravljal delo ministra za gospodarstvo, v letih od 1991 do 1993 delo

obrambnega ministra in v letih od 1997 do 1999 delo ministra za delo, ter Martína Balzo, nekdanjega poveljnika vojske. Menema so aretirali 7. 6. 2001, vendar je le-ta kljub obtožbam še vedno zatrjeval, da o prodaji orožja ne ve ničesar. Sodnik je 4. julija sestavil formalno obtožnico proti nekdanjemu predsedniku države, proti Antoniu Ermanu Gonzálezu, proti Martínu Balzi in proti nekdanjemu ministru za zunanje zadeve (v letih od 1991 do 1999) Guidu di Telli. Menemu je v primeru obsodbe grozila kazen do 10 let zapora.

Na podlagi argentinske ustave (katere del o človekovih pravicah temelji na ameriški konvenciji o človekovih pravicah), ki obtoženim vendar ne obsojenim predsednikom (Menem je bil sicer takrat že bivši predsednik, vendar so se dejanja, katerih so ga obtožili, dogajala v času njegovega predsednikovanja) podeljuje pravico do svobode, si je Menem izboril skupščinski privilegij in bil izpuščen na prostost do začetka sodnega procesa. Vrhovno sodišče, ki mu je že od leta 1994 predsedoval Julio Nazareno, bivši Menemov sodelavec, je 20. novembra izreklo sodbo, da za nezakonito početje ni dovolj dokazov in Menem je bil istega dne oproščen obtožbe. Iz zapora je bil izpuščen tudi Emir Yoma, obtožen vodenja in organizacije ilegalne prodaje orožja.

Urad za boj proti korupciji je Menemu kasneje očital tudi 600 tisoč ameriških dolarjev, ki so jih našli na njegovem računu v Švici. Poleg predsednika pa sta bila obdolžena korupcije tudi njegova žena in njegov brat, ki je imel v času sojenja funkcijo senatorja (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

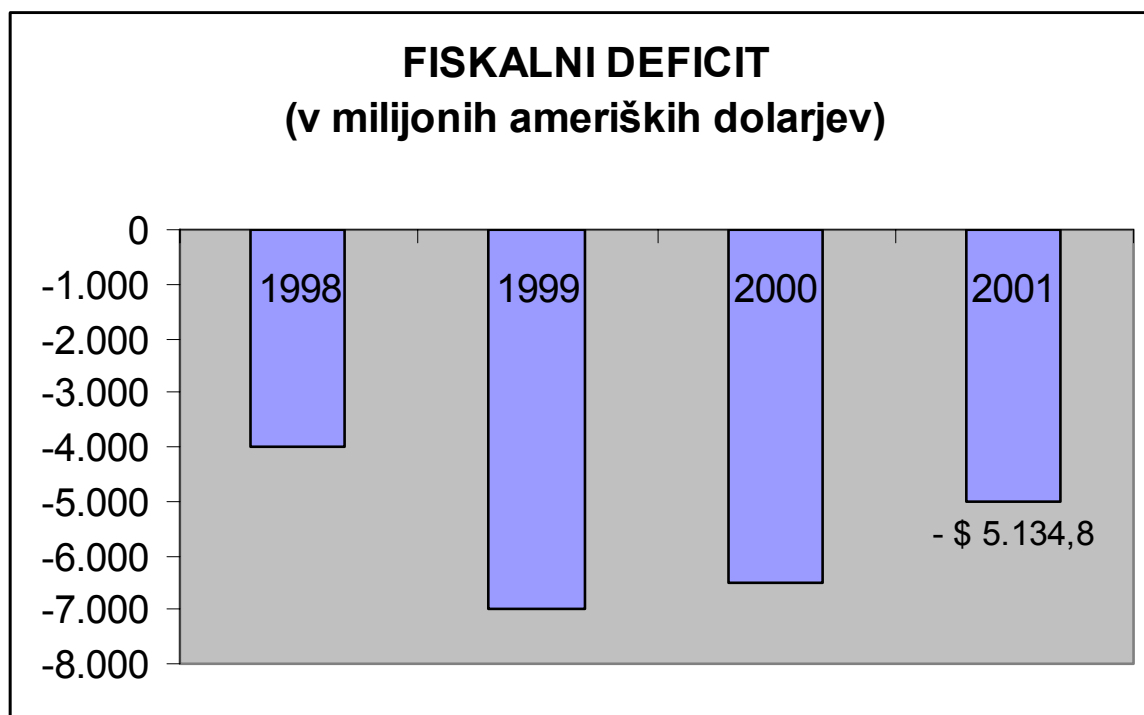
Menemovo vladanje je imelo tako pozitivne kot negativne posledice. Pozitivne so bile zmanjšanje inflacije, pozitivna rast BDP-ja in zmanjšanje javne porabe, medtem ko so bile negativne zmanjšanje socialnih pravic delavcev, povečanje brezposelnosti, povečanje revščine (v tem obdobju je kar 38 milijonov ljudi obubožalo), podvojitve zunanjskega dolga, velikanska luknja v proračunu, privatizacija (katere denar je končal v zasebnih žepih), korupcija, institucionalno neravnovesje in zakonsko predpisana vezava pesa na ameriški dolar, s katero je sicer zaustavil inflacijo in stabiliziral cene, vendar kasneje gospodarstvu zaradi precenjene domače valute pozročil velike težave.

V tem obdobju je bila velika težava tudi pretirana personalizacija in koncentracija moči, kar se kaže s tem, da je Menem 336 odlokov uvedel po hitrem postopku, medtem ko se jih je pred njim uvedelo po tem postopku vsega skupaj 35 (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

3. 3. *Fernando de la Rúa Bruno*

De la Rúa in začetek vladanja je v času demokracije že drugič pomenil premoč radikalizma nad peronizmom. Člani stranke UCR so zasedli osem ministrskih mest od desetih, dva pa sta pripadla stranski Frepaso. Novi predsednik je ljudstvu obljubil obdobje brez korupcije in brez privilegijev vladajočih. Poleg izpolnitve obljub je de la Rúa čakalo veliko dela tudi na gospodarskem področju. Država je ob koncu leta zaradi padca izvoza kmetijskih izdelkov, do katerega je prišlo zaradi precenjenega pesa, dosegla negativno gospodarsko rast (3,1%) in fiskalni deficit, ki je znašal 7,1 milijarde ameriških dolarjev (glej tabelo 3.3) in katerega je državi pomagal reševati MDS.

TABELA 3. 4: Fiskalni deficit za leta od 1998 do 2001

Vir: Tintor Gordana (2001) "Argentinci prosvjedima srušili predsednika". Vjesnik, 22. 12. 2001, str. 9

De la Rúa si je prizadeval prilagoditi ukrepe slabemu gospodarskemu stanju. Najprej je zvišal davke in zmanjšal plače 140.000 javnim uslužbencem, začeni s svojo lastno, tj. plačo predsednika države. Tovrstnim spremembam so nasprotovali javni uslužbenci, ki so se odločili za stavko, vendar z njo niso dosegli ničesar.

Po uspešnem razgovoru s CGT, je predsednik 29. 5. 2000 objavil načrt, s katerim je do leta 2003 nameraval uravnovesiti proračun. Kljub pozivom manjših sindikatov, katerih vodilni so bili člani PJ in aktivisti skrajno desničarskih in skrajno levičarskih strank, so bili na splošno ljudje zadovoljni z novimi ukrepi in začetki vladanja de la Rúa in se zato za stavko niso odločili. Njegova politika pa je povzročila nezadovoljstvo v vrstah vladne stranke.

Še istega leta je prišlo do nove krize v državi; tokrat zaradi resnih obtožb podkupovanja senatorjev, ki naj bi podkupnino dobili za pospešitev reforme trga delovne sile, ki je med drugim ukinila sindikalni nadzor nad socialno varnostjo. Glavna krivca, ki ju je sodišče obsodilo, sta bila minister za delo Alberto Flamarique ter direktor tajnih služb, član UCR in osebni prijatelj predsednika države Fernando de Santibañes.

Predsednikova moč je hitro slabela, začel pa je izgubljati tudi avtoriteto znotraj Alianze. Poleg tega se je leto končalo s padcem BDP za 0,5%. O predsedniku so že začele krožiti govornice, da ni sposoben premagati krize (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004). Srednji razred je množično odhajal v Evropo, največ v Italijo in Španijo. Če sta pred enim desetletjem Argentino pestila hiperinflacija in zviševanje cen, sta ljudi v tem času skrbela brezposelnost (čeprav se je le-ta znižala na 15%; brezposelnost v letih 1999, 2000 in 2001 je prikazana v tabeli na strani 25) in majhna kupna moč. Državljeni so izgubili upanje za izhod iz težkega materialnega stanja.

De la Rúa in njegovi vladni ekipi ni preostala nobena možnost, kot da se dogovorijo o plačilu dolga z MDS in nadaljujejo z liberalnimi reformami političnega in gospodarskega sistema in s tem ugodijo zahtevam sklada. Novi gospodarski minister Ricardo López Murphy, ki je 5. 3. 2001 zamenjal Joséja Luisa Machineo, je razglasil nov, strožji program javne porabe in ukinitvev nekaterih davčnih oprostitev, vendar pa

v tem ni videl splošne rešitve iz krize (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Sredi meseca je predsednik države opoziciji ponudil nov dogovor o državni politiki, ki bi Argentini pomagal iz krize, vendar se je pozitivno odzvala edino konzervativna stranka Acción por la República (Gibanje za republiko) z Domingom Felipetom Cavallem na čelu. López Murphy je dva tedna po imenovanju odstopil s svojega položaja, naslednji dan pa je mesto zasedel Cavallo, poznan kot nekdanji gospodarski minister, ki mu je v času Menemovega vladanja leta 1991 z zakonom o konvertibilnosti uspelo zaustaviti hiperinflacijo.

Cavallo je sestavil nov gospodarski plan, ki naj bi omejil odtok kapitala, zmanjšal javno porabo in porabo države ter povečal njen dohodek, zato da bi zopet dosegli likvidnost in zmanjšali potrebo po refinanciranju zunanjega dolga. Fiskalna reforma je vsebovala tudi zvišanje carinskih pristojbin na uvoz splošnih dobrin iz držav, ki niso članice MERCOSUR-a², in znižanje tistih, ki preprečujejo ali upočasnjujejo uvoz kapitala. Z reformo naj bi zmanjšali javni primanjkljaj, za katerega so predvidevali, da bo konec leta dosegel 6 milijard pesov. De la Rúa in Cavallo sta javnosti sporočila, da bo v prihodnosti država porabila le toliko, kolikor bo izterjala in da se ne bo več zadolževala. Konsolidacijski dolg, na zvezni in državni ravni, je znašal že 150 milijard ameriških dolarjev.

De la Rúa je 8. 6. 2001 odšel v bolnišnico na operacijo srca, delavci pa so se znova odločili za stavko. Tokrat je delavski razred začel stavkati zaradi prenizkih plač in slabih pogojev dela. Borza v Buenos Airesu je zabeležila zlom, medtem ko je Argentina v očeh finančnih institucij zasedla prvo mesto na lestvici držav, ki so najmanj sposobne plačila svojih obveznosti. Prehitela je celo Nigerijo (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

² Sporazum MERCOSUR (kratica za *el Mercado Común del Sur*, kar v prevodu pomeni Skupni južni trg) je 26. 3. 1991 podpisal Carlos Menem skupaj z brazilskim, paragvajskim in urugvajskim predsednikom (Fernando Collor de Mello, Adrés Rodríguez in Luis Alberto Lacalle). Sporazum je predstavljal ambiciozen projekt regionalne povezave, katere cilj je bila celovita liberalizacija notranjega trga in nastanek carinske zveze, ki bi temeljila na osnovi skupnih zunanjih carinskih tarif.

Čeprav se je de la Rúa trudil, da bi državo rešil iz krize, mu to ni uspelo. Kljub temu da je pripravil ukrepe, ki bi verjetno pripomogli k izboljšanju situacije, se z njegovimi načrti reševanja krize niso strinjali niti peronisti niti Alfonsín in njegova radikalna stranka UCR, saj se niso strinjali z znižanjem plač funkcionarjev za 13% in znižanjem pokojnin višjih od 500 pesosov.

Senat je 30. julija, po izčrpnem dogovarjanju s peronistično usmerjenimi guvernerji, s podporo glavnih dveh vlagateljev v Argentini, Španije in ZDA, odobril nov odplačilni rok dolgov, pod pogojem, da vlada uskladi nesoglasja znotraj koalicije in pomiri stavkajoče delavce. Na osnovi zadnjih sprejetih ukrepov sta se de la Rúa in Cavallo z optimizmom sestala z MDS glede odloga plačil. Do novega upanja je prišlo 22. avgusta z obvestilom Sklada, da ima Argentina možnost pridobiti novo posojilo v znesku 8 milijard ameriških dolarjev kot dodatek k zadnjima dvema posojiloma, ki jih je država prejela septembra 2000 in sta znašala 40 in 20 milijard ameriških dolarjev. MDS je obljubil, da bo natančno spremljal delo izvršilne oblasti in njene ukrepe za reševanje krizne situacije.

Na volitvah predstavnikov v spodnji in zgornji dom 14. oktobra je de la Rúa izgubil večino v skupščini (s 37,4% glasov je stranka PJ prejela 66 mest od 127, Alianza pa s 23,1% glasov le 35 sedežev). Zdaj je imela skupno stranka PJ že 116 sedežev v Poslanski zbornici, de la Rúina stranka pa le 88. Tudi v Senatu se je poznala razlika, saj je zasedla Alianza 15 sedežev manj kot PJ. V primerjavi z letom 1999 je dobila tokrat Alianza 20% glasov manj, raziskava pa je pokazala, da bi v primeru predsedniških volitev de la Rúa prejel manj kot petino glasov vseh volivcev (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004). De la Rúa je postal prvi predsednik države v zgodovini Argentine, katerega stranka je v obeh domovih skupščine predstavljala manjšino. Sodelovanje in razmevanje dveh strank (Alianze in PJ) še nikoli ni bilo tako pomembno za nemoteno delovanje predsednika države. Kljub trenutnemu nezadovoljstvu pa sta predsednik in minister Cavallo nadaljevala z reformami. Trdno sta bila prepričana, da bosta našla izhod iz težke situacije. MDS sta 1. novembra predstavila nov načrt strukturnih reform. Zmanjšala naj bi se obrestna mera pesa, kar bi olajšalo težko breme dolgov in omogočilo oživitvev gospodarstva. Obljubila sta tudi, da država ne bo prenehala odplačevati svojih dolgov in opozorila province, da nosijo veliko odgovornost za reševanje

finančne krize. Zadolževanje države na lokalni ravni je bilo namreč zelo veliko. Province so letno porabile večji delež proračuna, kot jim je pripadal, težavo pa je predstavljal tudi neučinkovit sistem pobiranja davkov, kar je pomenilo manjši prihodek (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Zaradi neodobravanja zakona o ničelnem deficitu³, ki je stopil novembra v veljavo, so province in njihove vlade zaustavile finančne transferje. Kljub temu, da bi morala država glede na izpeljane reforme doseči prvi mesečni presežek (le-ta bi po izračunih vlade znašal 124 milijard ameriških dolarjev), je morala v nastali situaciji ponovno odložiti plačila dolgov, saj jih ni bila zmožna plačati. De la Rúa je moral po hitrem postopku sestaviti nov načrt varčevanja. Načrtoval je, da bo z zmanjšanjem obrestne mere (iz 11% na 7%) in povračilom 5% DDV pri manjših nakupih s kreditnimi karticami privarčeval 4 milijarde ameriških dolarjev. S tem zneskom bi Argentina lahko poplačala del dolga, ki naj bi zapadel leto dni kasneje. De la Rúa in Cavallo sta 8. novembra odletela v ZDA na pogovor z njihovim predsednikom in zasebnimi vlagatelji.

Vse to je pomirilo trg le za nekaj ur, medtem pa je MDS zaradi ponovnega odloga plačil dolgov prekinil dogovor o posojilu in odrekel nadaljnjo finančno pomoč. Prišlo je do splošnega nezaupanja v institucije in množičnih zahtevkov državljanov po dvigu prihrankov. Vsa ta izplačila so finančni sistem spravila na rob zloma. Cavallo je 1. decembra s popolno podporo predsednika in dovoljenjem Poslanske zbornice razglasil izredno finančno stanje države, kar je pomenilo, da so vsi bančni pologi morali naslednjih 90 dni ostati na računih. Varčevalci so lahko dvignili največ 250 pesov ali ameriških dolarjev tedensko, ostali denar so lahko zapravili le preko kreditnih kartic ali čekov, tisti pa, ki so potovali v tujino, so lahko nesli s seboj največ 1000 ameriških dolarjev. Nov ukrep so poimenovali '*corralito*'. Verjetno ni potrebno

³ Zakon o ničelnem deficitu (ley déficit cero) je:

- načrt o zmanjšanju brezposelnosti in porabe javnega sektorja (med drugim tudi zmanjšanje plač javnih uslužbencev za 13%),
 - odločitev, da bančni pologi ne bodo nacionalizirani, da ne bo prišlo do devalvacije niti defaulta (odlog plačila zunanjega in notranjega dolga), da država ne bo porabila več, kot bodo znašali njeni prihodki, da se država ne bo več zadolževala,
 - načrt o uvedbi davka na finančne transakcije,
 - načrt o spremembi vezave pesa, ki naj ne bil bi več vezan le na ameriški dolar, ampak tudi na evro, zato da bi denarna enota postala bolj stabilna,
 - načrt o novem sistemu bančnih plačil in terjatev za podjetja, ki so v banki vzela kredit,...
- (<http://www.espaciosjuridicos.com.ar/datos/LEY.htm>, 19. 5. 2004)

omenjati, da se je med ljudi naselil še večji nemir ter da sta se močno zmanjšala potrošnja in gospodarska dejavnost. Centralna banka je razpolagala le še s tretjino deleža likvidnih rezerv v ameriških dolarjih.

Če si je de la Rúa želel ponovno pridobiti zaupanje, so mu ostali na razpolago le še naslednji trije izhodi:

1. opustiti peso in uvesti ameriški dolar, kar bi zaradi devalvacije uničilo upanje v izboljšanje gospodarskega stanja,
2. odpraviti fiksno razmerje med pesom in ameriškim dolarjem in s tem znižati vrednost domači valuti, kar bi zelo zapletlo situacijo zasebnih podjetij in podjetij, ki so se zadolžila v ameriških dolarjih (to je naredila velika večina, ker je bila obrestna mera pesa prevelika) - v tem primeru bi se namreč dolgovi teh podjetij še povečali - ali
3. hitro doseči ponoven sporazum z MDS in pridobiti nova denarna sredstva, za kar pa skoraj ni bilo več upanja

(<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

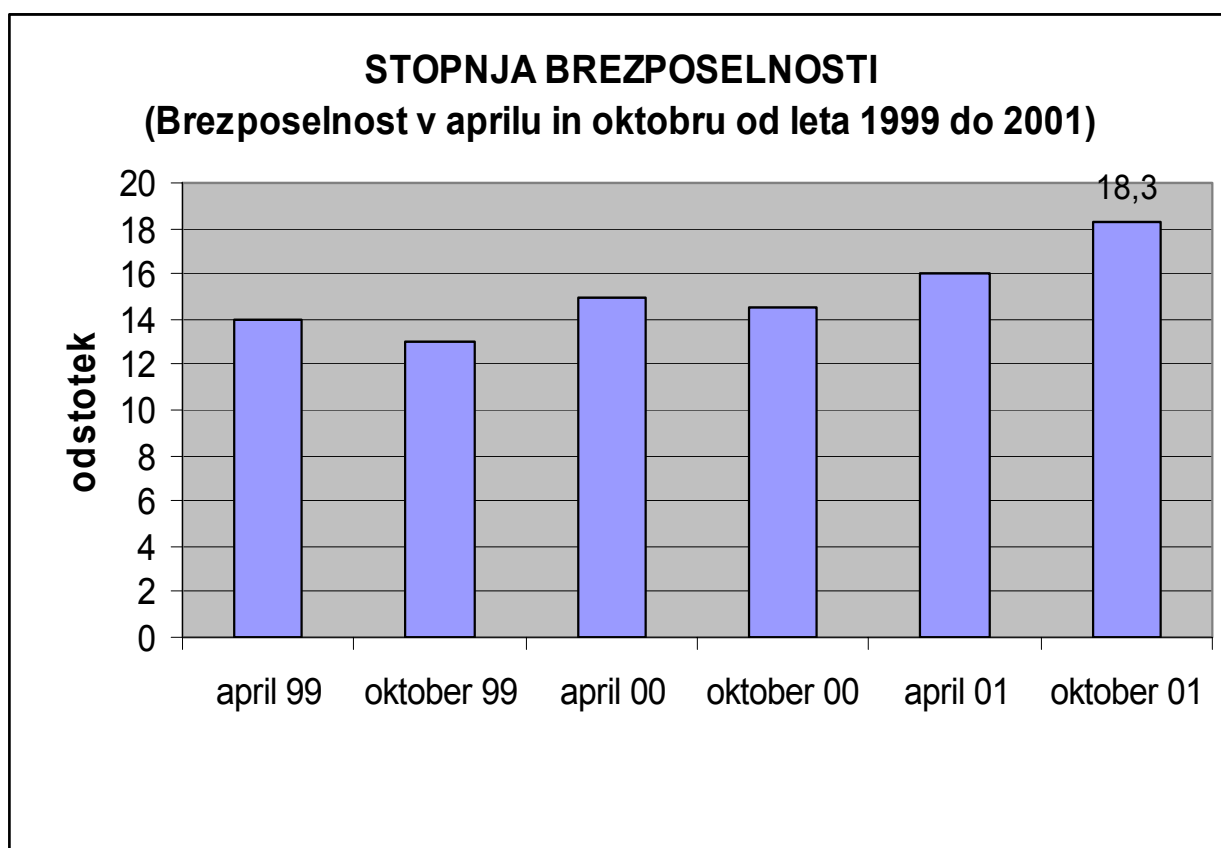
Cavallo je 6. decembra priznal, da država ni sposobna tekoče odplačevati dolgov, čeprav je predsednik obljubil, da do tega ne bo prišlo. Pet dni kasneje je vlada postavila nove omejitve corralita; vsak državljan je lahko imel največ dva tekoča računa, banke pa so zadržale 75% novih depozitov (da so se izognili masovnim prenosom iz ene banke v drugo). Okoli sto tisoč varčevalcev je namreč odprlo nove račune, da bi se tako izognili ukrepom in lahko dvignili več denarja (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Ko je vlada razglasila stroge varčevalne ukrepe in podala zahtevek za zmanjševanje plač v javnem in zasebnem sektorju so se razplamteli nemiri in izbruhnili je splošna stavka, ki je bila že sedma po vrsti v času de la Rúinega mandata. Ohromila je državo in se sprevrgla v nasilne izgrede, rope, požige in spopade med državljani in policijskimi silami. Vladi je iz rok spolzel nadzor države, do pomoči MDS pa ni prišlo zaradi finančnega nesodelovanja in nesoglasja o zveznem proračunu za leto 2002 med provincami in državno vlado (zaradi varčevalne politike je vlada omejila porabo in zmanjšala proračune), kar je bila posledica zakona o ničelnem deficitu. Prav tako je 14. decembra zapadlo plačilo dolga države v višini 700 milijonov ameriških

dolarjev, vendar ga je vladi uspelo odplačati, ne da bi pri tem bankrotirala. Po pomoč se je zatekla k državnim pokojninskim skladom.

Brezposelnost je že presegla 18% (glej tabelo 3.2), po mnenju nekaterih pa je takrat že 15 od 36 milijonov prebivalstva živel pod robom revščine. Plače so se v letu dni znižale za 14%, gospodarska rast je še naprej padala. Že 43 mesecev trajajoča huda recesija je bila posledica dolgoletnega zadolževanja in prevelike javne porabe (V.S., Delo, 21. 12. 2001). V tabeli spodaj je prikazana stopnja brezposelnosti od aprila 1999 do oktobra 2001.

TABELA 3. 5: Stopnja brezposelnosti od aprila 1999 do oktobra 2001

Vir: Tintor Gordana (2001) "Argentinci prosvjedima srušili predsednika". Vjesnik, 22. 12. 2001, str. 9

Situacija je postala nevzdržna. Spominjala je na dan vstaje iz leta 1989, ki je povzročila predčasen odstop Alfonsína. Nemiri so vrh dosegli 19. decembra, ko so se sporadični pohodi lačnih Argentinecev sprevrgli v vsedrjavni upor brezposelnih in revnih, nato pa tudi sindikatov proti vladi predsednika, in ko je na stotine ljudi zaradi

lakote vdrlo v trgovine in supermarkete po vsej državi. Oblast situacije ni mogla več nadzorovati in na trgu Plaza de Mayo, kjer stoji predsedniška palača, je prišlo do spopadov med policisti in zamaskiranimi mladimi moškimi iz najrevnejših predelov mesta. Po nekaj urah nasilja je na plenarni seji vlada ponudila svoj odstop in za izbruh nemirov takoj obtožila nekatere opozicijske in sindikalne voditelje. De la Rúa je sprejel le odstop Cavalla, saj finančnemu ministru v devetih mesecih ni uspelo ustaviti argentinskega gospodarskega padca, nemudoma pa je tudi sprostil sedem milijonov ameriških dolarjev. Le-te je namenil za hrano najrevnejšemu sloju prebivalstva. Prvič po dvanajstih letih demokracije je predsednik države razglasil izredne razmere in s tem dal vojski in policiji velike pristojnosti pri zatiranju neredov in zagotavljanju reda ter miru. Vladi je naročil, da naj dovršen del svojih pristojnosti uveljavlja z odloki, uvedel pa je cenzuro tiska in mirovanje človekovih pravic, ki jih jamči ustava. Skliceval se je na 23. člen ustave, ki pravi da se "v primeru notranjega pretresa države ali zunanjega napada (ki bi lahko ogrozila izvajanje ustave in obstoječo oblast) lahko tam, kjer nered obstaja, po hitrem postopku določi začasno provinco ali teritorij, kjer bodo načela ustave mirovala. V tem času predsednik Republike sam ne more obsoditi ali kaznovati nikogar. Njegova moč se omeji do te meje, da lahko osebe, ki bi jih v zvezi z nastalim stanjem v državi hotel kaznovati, da le aretirati ali preseliti na drugi konec države. Te osebe lahko Argentino zapustijo, če jim je to ljubše."

Vlada je obtožila skrajno desničarske in skrajno levičarske organizacije podpihovanja in manipulacije množic zaradi njihovih političnih ciljev, v resnici pa so le-te bolj kot ne le podpirale spontane demonstracije, do katerih je prišlo zaradi jeze in obupa obubožanega srednjega razreda. Na ulice so ljudje prišli zaradi pomanjkanja in zahtevali odstop vladajočih. Buenos Aires se je spremenil v mesto brez zakonov, v mesto strahu in zmede.

Medtem ko se je zunaj odvijala odločilna bitka med stavkajočimi in policisti, je de la Rúa, zaprt v predsedniški palači Casa Rosada, nagovoril ljudstvo ter upornike in zaprosil opozicijo, da naj se poveže skupaj z njim v vlado nacionalne enotnosti, saj bodo le skupaj dovolj močni za vodenje države.

Pozno zvečer, ko se PJ ni odzvala na predsednikov poziv, je de la Rúa prišel pred sodišče, da bi naznanil svoj odstop (pred tem je odstop najprej moral podpisati v Senatu). V svojem zadnjem dejanju kot predsednik je preklical izredno stanje, po odstopu pa ga je helikopter odpeljal v rezidenco, ki se je nahajala v mestecu Olivos. Odhod radikalnega predsednika s svojega položaja je po 48-ih urah kaosa v državi za seboj pustil 27 mrtvih ter ogromno število ranjenih, pomenil pa je začetek vrste sprememb v izvršilni oblasti, ki se je končala z največjo ustavno krizo, kar jih je kdaj poznala Argentina (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Ustavodajna skupščina, predstavniki zgornjega in spodnjega doma skupščine, ki so se zbrali 21. decembra na skupnem zborovanju, so sprejeli odstop de la Rúe in ker je bilo mesto podpredsednika prazno (le-ta naj bi bil naslednik položaja), je vodstvo države prevzel začasni predsednik Senata (kot to določata 58. in 88. člen ustave), predsednik opozicijske peronistične stranke Federico Ramón Puerta. Puerta na položaju ni hotel ostati več kot 48 ur, čeprav ga je skupina opozicijskih guvernerjev pozvala, naj ostane do konca de la Ruinega mandata. Naslov predsednika mu je dodelila skupščinska večina, ki jo je sestavljala PJ. Mesto podpredsednika je do odstopa oktobra 2000 zasedal Carlos Chacho Álvarez, vodja stranke Frepaso. Odstopil je zaradi nestrinjanja s politiko de la Rúe. Kot glavni razlog svojega odhoda je navedel predsednikovo popustljivost do korupcije. Chacho je namreč obtožil dva predsednikova svetovalca podkupovanja senatorjev, da bi le-ti podprli vladni predlog o reformi delovne zakonodaje. Preiskava ni dala nobenih otipljivih dokazov o nelegalnem početju, predsednik pa je enega od osumljenih celo imenoval na položaj svojega generalnega sekretarja, kar je še bolj zaostriło položaj in zaradi česar je Álvarez odstopil.

Edina naloga, ki jo je Puerta moral izvršiti v teh dveh dneh vodenja države, je bil sklic izredne seje skupščine in s soglasjem glavnih voditeljev PJ (zaradi večine v skupščini) v 48 urah izmed vseh poslancev, senatorjev in vseh 24 guvernerjev argentinskih provinc izvoliti nadomestnega predsednika države. Mesto je 23. decembra zasedel Adolfo Rodríguez Saá. Peronisti, ki so imeli večino v obeh domovih skupščine, so ob začetku zasedanja predlagali, naj mandat začasnega predsednika traja do 5. 4. 2002, medtem ko so se nekateri poslanci, med njimi tudi

pripadniki radikalne meščanske zveze nekdanjega predsednika de la Rue, zavzemali za to, da bi začasni predsednik ostal na oblasti do konca mandata de la Rue.

De la Rúa je zvezni sodnik prepovedal odhod iz države, da bi glavni tožilec lahko raziskal obtožbe proti njemu. Trije opozicijski poslanci so namreč na zveznem sodišču vložili tožbo zaradi reprogramiranja argentinskega zunanje dolga, za kar po njihovem mnenju de la Rúa ni imel ustavnih pooblastil. Proti ministroma Ramónu Mestreju in Enriqueju Mathovu pa so vložili tožbe zaradi 27-ih mrtvih in velikega števila ranjenih ljudi, saj so ju imeli odgovorna za nasilno delovanje policije.

3. 4. Adolfo Rodríguez Saá

V skupščini je za novega predsednika države glasovalo 169 poslancev in proti 138. Odločili so se, da bo njegov mandat trajal do 5. 4. 2002, predčasne volitve pa naj bi se zgodile mesec dni prej.

Imenovanje Rodrígueza Saá je bila soglasna odločitev federalnega senatorja Buenos Airesa Duhalda in petih guvernerjev, Carlosa Ruckaufa, Joséja Manuela de la Sota, Carlosa Alberta Reutemanna, Néstorja Carlosa Kirchnerja ter Rubéna Marína. Vsi naštetih so poleg Menema (ki na srečanje ni bil povabljen) glavni akterji stranke PJ. Skupina je za predsednika države hotela imenovati tisto osebo, ki bi zaradi izrednega stanja v državi podprla predčasne predsedniške volitve. To je bil tudi glavni razlog, zakaj niso hoteli preprečiti odstopa de la Rúa (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Vsi člani Alianze so bili enakega mnenja, da predsednik, ki ni izvoljen na splošnih volitvah, nima politične legitimnosti in se zato ne bi mogel soočiti z nastalo krizo, znotraj peronistične stranke pa je glede načina predčasnih volitev prišlo do nesoglasij. De la Sota, Reutemann in Kirchner so zatrjevali, da ni dovolj časa za primarne volitve in zato predlagali zakon o novem volilnem mehanizmu, ki pa za mnoge ni imel pravih demokratičnih lastnosti (<http://www.ciudadpolitica.com/modules/news/article.php?storyid=265>, 19. 4. 2004). Po novem zakonu bi se lahko v predvolilnem obdobju, v primeru da stranko sestavlja več frakcij, iz vsake stranke predstavilo več kandidatov. Tako na primer stranka PJ ne bi imela najprej internih

volitev, kot jih je imela v preteklosti, ampak bi enostavno lahko vsaka veja stranke v predvolilnem boju imenovala svojega kandidata, ki bi sodeloval na primarnih volitvah. Vsota glasov, ki bi jih dobili ti trije kandidati skupaj, bi pripadla celotni stranki.

Rodríguez Saá se je strinjal s skrajšanim mandatom in ni nasprotoval novemu volilnemu mehanizmu, ki je v ustavi in zakonu o volitvah zahteval ad hoc popravke. Ko je izvedel za svoje imenovanje, je državljanom obljubil, da bo vladal v prid tistim, ki najbolj trpijo, da bo imela pred zunanjim dolgom prednost stiska ljudi in da bo bolje usmerjal gospodarstvo kot njegovi predhodniki, predvsem pa da ne bo več izvajal Menemove politike, ki jo je de la Rúa nadaljeval.

Zunanji javni dolg je znašal že 132 milijard ameriških dolarjev, recesija je trajala že štiri leta, brezposelnega pa je bilo 20% aktivnega prebivalstva. Rodríguez Saá je namenil 11 milijard ameriških dolarjev za hrano in socialno pomoč (ta denar je bil sprva namenjen za plačilo obresti dolga države, ki so zapadle v prvi polovici 2002), trdovratno pa je vztrajal tudi pri zmanjšanju porabe državnega denarja. Rodríguez Saá je hotel zmanjšati plače visokih funkcionarjev v zvezni vladi, ukiniti ministrstva, zamrzniti prazna delovna mesta v javni upravi in prodati vozni park ter tri letala, ki so bila še v lasti vlade.

Rodríguez Saá je potrdil politiko varčevanja de la Rúe in zakon o konvertibilnosti iz leta 1991, ki je zagotovil vezavo pesa na ameriški dolar v vrednosti 1:1. Zakon je tudi prepovedoval izdajanje denarja brez primernih rezerv deviz. Odpravi zakona o konvertibilnosti bi takoj sledila devalvacija in nato verjetno pretvorba vseh bančnih depozitov in zasebnih dolgov v ameriških dolarjih v domači peso. To bi pospešilo prodajo domačih izdelkov na notranjem in zunanjem trgu in privabilo donosne naložbe. Gospodarstvo bi si od tega lahko opomoglo, vendar pa bi zaradi manjše vrednosti pesa hkrati upadla kupna moč upokojujencev ter varčevalcev, povečala pa bi se možnost hitre rasti cen. Konvertibilnost je tako pomenila neke vrste stabilnost, zato so jo vsi hoteli obdržati (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Rodríguez Saá je izdal še tretjo denarno enoto, ki jo je poimenoval argentino. Izdal jo je z namenom, da bi nadomestila različne bone, ki so jih province izdajale upravnim

delavcem namesto mesečnih plač, upokojencem namesto pokojnin, brezposelnim namesto socialne podpore ter upnikom namesto izplačil. Načrtoval je, da bo nova denarna enota povečala potrošnjo in gospodarstvu zagotovila likvidnost. Z argentinom se je hotel tudi izogniti devalvaciji precenjenega pesa (<http://www.globalfindata.com>, 29. 3. 2004).

Nova denarna enota je bila uradno objavljena 26. decembra. Njena vrednost na deviznem trgu naj bi bila višja od pesa in ameriškega dolarja, vendar pa je obstajala velika verjetnost, da bo nemudoma devalvirala, saj ni imela nikakršnega realnega kritja države. Argentino naj bi začel veljati z začetkom januarja in naj ne bi bil zamenljiv, vendar je Rodríguez Saá konec decembra že odstopil in ker se njegov naslednik z uvedbo nove valute ni strinjal, do tega ni nikoli prišlo.

Nove ukrepe je vlada začela izvajati brez odlašanja. Zunanji opazovalci so reforme označili za populistične in zavajajoče. Tuji upniki so se seveda bali, da se Argentina ne bo držala medsebojnih dogovorov in bo le-te za nedoločen čas prekinila. Spet drugi so hoteli predvsem strukturne reforme, ki bi pripeljale do učinkovitejšega sistema pobiranja davkov. V času Menema se je namreč morala vlada zaradi neplačevanja davkov ogromno zadolžiti, da je lahko brzdala deficit.

Nove reforme v vrstah liberalnih politikov niso sprejeli pozitivno. Pojavili so se dvomi v njihov uspeh. Nekateri od politikov so kritizirali neravnovesje med obljubljenimi družbenimi naložbami in vsoto, ki jo dejansko lahko izplačajo (v zveznem proračunu za leto 2002 je deficit dosegel 12 milijard ameriških dolarjev).

Po imenovanju Carlosa Grossa za vodjo vladnih svetovalcev in Joséja Marío Verneta za ministra za obrambo (oba sta bila v času Menemovega vladanja obtožena korupcije, vendar obtožbe nikoli niso bile dokazane) je tudi novi predsednik začel izgubljati podporo volivcev.

Še slabše pa je na vsestransko podporo Rodríguezu Saé vplivala njegova prva razprava v skupščini, ki se je mnogim zdela neprimerna. V razpravo je vključil nagovor žrtvam vojaške diktature in delavcem, ki je bolj spominjal na predvolilno kampanjo oz. reklamo samemu sebi, saj so bile volitve tik pred vrati. To pa ni ugajalo

skupini guvernerjev, ki ga je predlagala za položaj predsednika misleč, da bo Rodríguez Saó zadovoljil naslov predsednika v prehodnem obdobju in si ne bo želel ponovitve mandata.

Konec decembra 2001 se je stanje v državi ponovno poslabšalo in prišlo je do ponovnih izgrediv. V Buenos Airesu so izbruhnili nemiri in zaradi nepazljivosti policije je izgrednikom uspelo vdreti v zgradbo skupščine, kjer so povzročili pravo opustošenje in nato na cestah iz pohištva, doprskih kipov ter zaves napravili zapreke. V spopadu je bilo ranjenih 12 policistov, priprli pa so 33 ljudi.

Naslednji dan se je v predsedniški rezidenci zbralo vodstvo stranke, da bi se dogovorili o sestavi nove vlade, prilagoditvi gospodarskega načrta nastalim razmeram in prihodnosti nove denarne enote - argentina, katerega še niso začeli niti tiskati.

Na srečanje je prišlo manj kot pol guvernerjev stranke PJ. Izrazili so nezadovoljstvo glede predsednikovih dejanj in predsedniku očitali nesodelovanje in samovoljo. Zamerili so mu, da se o svojih odločitvah ni posvetoval z njimi in da se ni držal dogovorov o prihajajočih volitvah. Predsednik je odpotoval v San Luis in zaradi nepodpore v stranki odstopil.

Kot je že bilo omenjeno, je Ramón Puerta s svojega položaja odstopil hkrati z začasnim predsednikom Senata, zato je funkcija začasnega predsednika pripadla predsedniku spodnjega doma skupščine, peronistu in duhaldistu Eduardu Oscarju Camaño. Ko je Zakonodajna oblast 31. decembra sprejela odstop Rodríguez Saé in posledično razglasila prsto mesto predsednika države, je Camaño za 48 ur, tj. do 1. 1. 2003, zasedel predsedniško mesto.

Rodríguez Saá je bil deležen številnih kritik na račun opravljanja svojih dolžnosti. Očitali so mu prevelike obljube na socialnem področju, saj jih je bilo zaradi finančnega stanja države nemogoče izpolniti, javno objavo odloga plačila zunanjega dolga v popolnoma neprimernem času (Rodríguez Saá je bil predsednik teden dni, kar pa je bilo dovolj dolgo, da je razglasil najodmevnejši moratorij na odplačevanje zunanjega dolga v zgodovini - za tri mesece je odložil začetek odplačevanja 132

milijard ameriških dolarjev) in imenovanje peronističnih politikov, osumljenih sodelovanja pri korupciji, na položaj ministrov.

Zakonodajno telo je 1. 1. 2002 izvolilo za predsednika države peronističnega senatorja Duhalda, katerega mandat naj bi trajal do decembra 2003. Duhalde je zaprisegel kot peti argentinski predsednik v 23-ih dnevih. Njegova naloga je bila še težja od vseh poprej, saj je država preživljala najglobljo krizo do tedaj. Rešiti je moral odnos med vladajočimi in vladanimi (volivci so namreč popolnoma izgubili zaupanje v politiko) in poleg 20% brezposelnosti in gospodarstva na robu zloma najti še izhod iz politične zmede in socialnih nemirov.

3. 5. Eduardo Duhalde

Duhaldu so poslanci in senatorji podelili oblast na prvi dan v letu 2002 z 262 glasovi za in 21 glasovi proti (18 se jih je vzdržalo). Na položaju naj bi ostal do 10. 12. 2003, torej do rednih predsedniških volitev, ko bi se končal štiri letni mandat Fernanda de la Rúa. Poslanci so se odločili, da predčasni volitev, ki naj bi bile 3. 3. 2002, ne bodo pripravili, saj naj bi bilo po mnenju večine v tistem času najbolj pomembno pridobiti stabilno izvršilno oblast s čimvečjo strankarsko podporo in ne izvesti ponovnih volitev (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Naslednji dan je Duhalde v odsotnosti Menema in de la Rúa, prejel od Camaña obveznosti predsednika države. Od tistega trenutka dalje je bila njegova dolžnost spraviti v red zlomljeno ter izredno občutljivo gospodarstvo, ustaviti zmanjševanje kupne moči in povečati zaupanje državljanov v politiko. V nasprotju z Rodrigueзом Sao je imel Duhalde precejšen političen vpliv.

Duhalde, ki je tik pred imenovanjem izrazil strah pred državljansko vojno v Argentini, je spoznal, da je država na robu bankrota. V vladi so sprejeli tri glavne cilje:

- ponovno pridobiti ugled in zaupanje v politiko in institucije,
- zagotoviti socialni mir in
- postaviti temelje gospodarskim in socialnim spremembam.

Duhalde je objavil, da bo nadaljeval politiko corralita. Obljubil je, da bo uvedel nov menjalni tečaj med tujo in domačo valuto, saj je zakon o konvertibilnosti iz leta 1991,

ki določa enakost med ameriškim dolarjem in pesom ter prepoveduje tiskanje denarja brez soglasja MDS, povzročil ogromne težave.

Da bi se država izognila hiperinflaciji in da bi omogočili uvoz za preživetje najnujnejših izdelkov, je vlada določila nov tečaj med pesom in ameriškim dolarjem. Nov ukrep bi moral izboljšati konkurenčnost lokalnih proizvodov na domačem trgu in na zunanjih trgih, pritegniti naložbe v industrijo ter ustvariti dinamične spremembe. Le-te bi državi omogočile izhod iz tri leta in pol trajajoče recesije, ki je onemogočila dostop argentinskih izdelkov na mednarodne trge in oslabil javne finance (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 04).

Do teh pozitivnih učinkov naj bi prišlo šele čez čas, medtem ko naj bi se takojšnji uspeh reform čutil pri kupni moči upokoencev in varčevalcev. Slaba stran vsega je bila možnost hitre rasti cen, vendar pa so se cene nekaterih izdelkov in storitev že tako ali drugače začele povečevati že takoj po napovedi novih reform (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 04).

Duhalde je bil prepričan, da je vezava pesa na ameriški dolar pred desetimi leti sicer uspešno zajezila devalvacijo in hiperinflacijo, vendar pa je na drugi strani povzročila revščino in pomanjkanje (po izjavah predsednika je revščina prizadela že 15 milijonov prebivalstva), uničila srednji razred, zlomila argentinsko industrijo in vzela delo mnogim zaposlenim. Novi predsednik je ohranil dobre odnose s peronističnimi sindikati, domačo industrijo in z javnim ter privatnim sektorjem (v njem so prevladale številne španske naložbe, vredne več kot 40 milijard ameriških dolarjev⁴).

Duhalde je obljubil, da se bo nadvse potrudil dokončati mandat in da ne bo kandidiral na naslednjih predsedniških volitvah. Zaradi krize v lastni stranki mu je samoizključitev na volitvah pomenila najboljšo zagotovitev nemotenega opravljanja funkcije predsednika države. Obljubil je tudi vrnitev miru v državo, oblikovanje milijona novih delovnih mest, zagotovitev socialne varnosti za brezposelne in zaščito prihrankov ljudi. Vse to naj bi dosegli z novimi reformami.

⁴ Španija je leta 2000 prehitela ZDA, ki so bile pred tem največji investitor v državi.

Medtem ko je 3. januarja zaradi zapadlosti evrobona država uradno vstopila v obdobje mirovanja plačil (evrobon brez amortizacije je bil vreden 28 milijonov ameriških dolarjev in je bil izražen v italijanskih lirah), je Duhaldoва izvršilna oblast zapriseгла.

Izvršilna oblast je 4. januarja potrdila ukinitev konvertibilnosti in dala zeleno luč devalvaciji pesa. Pričakovalo se je, da bo domača valuta devalvirala med 25 in 30% svoje prejšnje vrednosti. Novo določeni uradni tečaj je vplival na osnovne trgovske in finančne operacije: izvoz, uvoz, povračila javnih in zasebnih dolgov. Turizem in nekatera finančna plačila, kot je nakup ameriških dolarjev za varčevanje, pa so ostali odvisni od tečaja na prostem trgu, kjer je ameriški dolar naraščal in padal odvisno od ponudbe oz. povpraševanja.

Zaradi visoke obrestne mere so si v preteklosti ljudje raje izposojali denar v ameriških dolarjih kot v domači valuti. Nov zakon o reformi v gospodarstvu in na področju tečaja je zato določal, da s prekinitvijo vezave pesa na ameriški dolar pri kreditih do sto tisoč ameriških dolarjev ne pride do razvrednotenja pesa. Zakon je zadeval 92% populacije. V nasprotnem primeru bi bili končni zneski povračil znatno višji od izposojene vsote.

Ljudje so zakon sprejeli različno. Potrošniki so ga sprejeli s strahom, da se bo zmanjšala njihova kupna moč, upniki so se zbal, da bo povrnjen denar manj vreden od tistega, ki so ga posodili, dolodajalce pa je bilo strah zmanjšanja dobičkov. Zasebni dobavitelji storitev (kot so Telefónica, Endesa in Repsol-YPF, ki so pokrivali precejšen del trga komunikacij in električne energije) so napovedali, da bodo zaradi odloga plačil in razvrednotenja pesa izgubili več sto milijonov ameriških dolarjev (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004).

Da se zaradi nastale situacije ne bi povišale cene življenjsko potrebnih izdelkov, saj si jih tako najnižji sloj prebivalstva ne bi mogel privoščiti in da delodajalci ne bi z namenom varčevanja začeli odpuščati delavce, je nov zakon zvezni vladi dovolil določiti najvišjo ceno za nujno potrebne izdelke kot so zdravila in gorivo, prepovedal nova odpuščanja delavcev v obdobju treh mesecev in določil proračun za leto 2002.

Vlade provinc so zaradi pomanjkanja denarja v promet lahko dale nove bone (Lecop).

Duhalde se je poizkusil oddolžiti prizadetim podjetjem z gospodarskimi kompenzacijami, prebivalcem pa je pojasnil, da se zaveda, da so posledice corralita boleče za vse in obljubil, da je to le začasen ukrep. Vendar pa predsednik ni povedal, kdaj bodo lahko ljudje dvignili svoje prihranke v valuti, ki so jo položili.

Na pobudo vladajoče stranke je skupščina 6. januarja z veliko večino sprejela nov zakon o gospodarstvu (poimenovali so ga Emergencia Económica - Gospodarska nujnost), ki je do konca predsedniškega mandata dodatno pooblašča izvršilno oblast pri gospodarsko-političnih, finančnih in socialnih odločitvah, ne da bi se moral pri tem posvetovati z zakonodajno oblastjo. Vlada je dobila pooblastila za prestrukturiranje finančnega ter bančnega sistema, programa za hitrejši razvoj regionalnega gospodarstva in pooblastila za ustvarjanje pogojev za gospodarsko rast, za vzpostavitev sistema, ki bo določal menjalni tečaj med domačim pesom in tujimi valutami in za določanje cen za preživetje nujno potrebnih dobrin. Zakon je začel veljati 11. januarja.

Minister Remes Lenicov je sporočil, da bo novi uradni tečaj pesa znašal 1,40 proti 1 v primerjavi z ameriškim dolarjem (tečaj pesa ni bil več zakonsko vezan). Že prvi dan je vrednost pesa za en ameriški dolar na prostem trgu narasla na 1,70, kar je pomenilo 41% devalvacijo.

MDS ni popustil pri svojih zahtevah, na novih strukturnih reformah začeni s proračunom, proračunu brez deficita itd., zato je vlada morala pripraviti načrt reševanja krize. Načrt je vseboval reformo zakona o finančnih korporacijah in centralne banke republike Argentine, katere Carta Orgánica⁵ naj bi ščitila avtonomnost banke nasproti politični moči (reforma naj bi preuredila celotno delovanje banke) ter splošno reformo političnih in sodnih institucij. Pozitivne posledice poslednje reforme bi bile zmanjšanje števila državnih poslancev za četrtno, senatorjev za tretjino, ukinitve štirih od devetih sodnikov, 14 od 19-ih članov

⁵ Statut centralne banke Argentine

vladnega sveta, polovice zveznega uradništva in drastično zmanjšanje proračuna izvršilne in zakonodajne oblasti. Evropska komisija ter vladi v Washingtonu in v Madridu sta načrt sprejeli pozitivno in verjeli, da bi z njim Argentina lahko premagala krizo.

Najhujši pritisk na vlado pa je prišel z ulic. Že nekaj ur po zaprisegi novega predsednika se je zbralo približno 4 tisoč protestnikov, ki so zahtevali takojšnjo izvedbo predsedniških volitev, saj naj bi bila to njihova ustavna pravica. Razočarano prebivalstvo se je s psovki lotilo vseh, pa naj so to bili politiki, sodna ali pa finančna veja oblasti. Slogan protesta je bil 'Naj vsi odidejo' (*Que se vayan todos*). Glavne zahteve protestnikov so bile izvedeti, kaj se je zgodilo z njihovimi prihranki, kaj se dogaja s cenami in kako bodo kaznovani politiki, ki so bili obtoženi korupcije.

Medtem, ko je Duhalde skupaj z vlado poizkušal najti način, kako rešiti državo iz nastalega položaja, se je ves čas bal novih nemirov, ki bi mu onemogočili delovanje v tej smeri.

Po razglasitvi izrednega stanja v državi 20. januarja zaradi pomanjkanja hrane se je Duhalde odločil za nekaj, kar se je že dolgo časa pričakovalo. Objavil je, da je država pripravljena vrniti 46,6 milijard ameriških dolarjev, ki jih je s corralitom vzela dvema milijonoma državljanov (znesek je pomenil 71% vsega zaseženega denarja). Vračila so bila izplačana v nacionalni valuti. Upoštevali so uradno vrednost 1,40 pesa za 1 ameriški dolar, čeprav je menjava ameriškega dolarja za peso na prostem trgu že preseгла vrednost 1:2. Najvišji znesek na osebo, ki so ga izplačali, je bil v vrednosti 5 tisoč ameriških dolarjev, plače, pokojnine in odškodnine za izgubo dela pa so lahko ljudje dvignili iz bank brez kakršnihkoli omejitev. Vlada je ljudstvu ponovno razložila, da so bili ti ukrepi nujno potrebni, če so se hoteli izogniti verižnemu zlomu bank. S povračilom denarja so se zvezne rezerve nevarno zmanjšale. V primeru, da si država ne bi uspela zagotoviti nove denarne pomoči MDS, bi bil bankrot države neizbežen.

Delna povrnitev denarja je zmanjšala napetost na ulicah večjih mest. Kljub temu je bilo ljudstvo še vedno jezno, da je do takega ukrepa sploh prišlo. Prebivalci države so zahtevali od Vrhovnega sodišča, da izda sodbo o neustavnosti corralita, kar je tudi storilo. Ukrep so razglasili kot samovoljen in nepravilčen. Pri tem ne smemo pozabiti,

da je sodišču še vedno predsedoval Julio Nazareno in da je njega ter večino sodnikov izvolila Menemova vlada. Zaradi prihajajočih predsedniških volitev leta 2003 tudi ni presenetljiva Menemova izjava za javnost glede corralita, da je Duhalдова vlada nesposobna.

Duhalde je sprejel odločitev sodišča kot zaroto proti vladi in Vrhovno sodišče obtožil, da poizkuša omajati izvršilno oblast. Sodni instituciji se je maščeval tako, da je nekaj tednov kasneje za dobo šestih mesecev izdal odlok o prekinitvi vseh pravnih postopkov proti gospodarskim ukrepom, ki so potekali na sodišču (glej stran 38).

Ker je MDS 12. februarja zopet vzpostavil dialog z Argentino, se je moral Duhalde zelo potruditi na tem področju. Mednarodna finančna institucija ni privolila v nove kredite, bila pa se je pripravljena pogovarjati o plačilu v preteklosti že obljubljenih posojil in reprogramiranju plačil obresti posojil, ki bodo zapadla v prihodnosti. MDS je postavil naslednja dva pogoja: da se prilagodi poraba države njenim zmožnostim in da se zato uvede več strukturnih reform v finančni sistem. Vlada je pogoje sprejela in obljubila, da bo zadovoljila njegovim zahtevam.

V začetku marca, ko je zunanji dolg države znašal že 132 milijard ameriških dolarjev, je Duhaldu uspelo pridobiti soglasje in dogovor s Poslansko zbornico o proračunu za leto 2002, o zmanjšanju porabe provinc, o znižanju fiskalnega primankljaja in o boju proti korupciji. Argentina je najbolj zadolžena država v razvoju na svetu. Njenih dolgov je kar za sedem odstotkov vseh dolgov držav v razvoju (M.M., Dnevnik, 21. 12. 2001).

V naslednjih tednih je ozračje pretreslo nekaj slabih novic, ki so Duhalda postavile na rob političnega prepada. Razvrednotenje pesa, ki je 25. marca dosegel najmanjšo vrednost v zgodovini (za 1 ameriški dolar si lahko dobil že 4 pese), je povzročilo množično nakupovanje tuje valute, rast cen in pospešilo dvigovanje denarja z bančnih računov. O corralitu, katerega namen je bil zadržati denar v bankah, ni bilo več sledi, saj denarja v bankah skoraj ni bilo več.

Vlada je morala na trgu ameriškega dolarja ponovno vzpostaviti nadzor in 20. aprila je centralna banka republike Argentine zaustavila vse bančne aktivnosti. Tri dni

zatem je propad dogovorov v skupščini o ponovni uvedbi načrta Bonex (prvič ga je uvedel Menem leta 1990) pospešil odstop finančnega ministra Remesa Lemicova, ministra za notranje zadeve Rodolfa Gabriellija in ministra za proizvodnjo Joséja Ignacia de Mendiguerena. Načrt je predvideval menjavo depozitov v ameriških dolarjih za bone zunanjega dolga v pesosih z zapadlostjo 15-ih let in z garancijo države.

Nič ni pomagala Duhaldova prošnja poslancem, da 'naj se odprejo banke in naj se zgodi, kar se zgoditi mora', kot je sam rekel. Po njegovem mnenju je bila uvedba Bonex-a zadnja možnost, da se izognejo finančnemu kolapsu ali ponovitvi decemberskih dogodkov. Finančni zlom ni bil nikoli bližje.

Kljub vsem težavam, ki so Duhaldu prišle na pot, se je predsedniku uspelo obdržati na položaju in v naslednjih mesecih so rezultati njegovih reform že zadovoljili nekatere zahteve MDS. Tako je predsedniku 24. aprila kljub neuveljavitvi načrta Bonex in odstopu Remesa Lemicova uspelo doseči dogovor z guvernerji provinc in voditelji skupščine o sprejetju reforme, ki jo je predlagala izvršilna oblast.

Reforma je vsebovala naslednje točke:

- uvedba novega zakona, ki je za 120 delovnih dni zaustavil vse sodne postopke, ki so potekali proti državi in so zahtevali povračilo njenih dolgov,
- dovoliti upnikom različnih podjetij v postopku likvidacije, da kot del plačila zadržijo premoženje dolžnikov, in
- ukinitvev zakona o gospodarskem prevratu (subversión económica) v veljavi od leta 1974 dalje, ki določa kazni za tiste, ki se odločijo zanj. Zaradi odločitve sodišča o neustavnosti corralita bi se uvedba le-tega v preteklosti lahko štela za gospodarski prevrat, kar bi pomenilo težke posledice za vlado. Ukinitvev tega zakona je bila torej v njihovo korist.

Nov minister za gospodarstvo Roberto Lavagna je 9. junija uvedel tako imenovani načrt Bonos, ki naj bi nadomestil neuspeli načrt Bonex iz aprila istega leta. Bonex je predvideval menjavo depozitov v ameriških dolarjih za bone zunanjega dolga v pesosih, načrt Bonos pa menjavo depozitov v ameriških dolarjih za vrednostne papirje.

Neizpolnjene Duhalдове obljube so ostale že prej omenjene reforme zakona o finančnih korporacijah in centralne banke Republike Argentine ter splošna reforma političnih in sodnih institucij.

Duhalde je reforme nameraval speljati v dveh letih njegovega mandata, vendar mu to ni uspelo. Zaradi smrti dveh državljanov na demonstracijah 2. julija, ki so se pretvorile v nekontrolirano nasilje, je Duhalde prestavil predsedniške volitve iz septembra 2003 na marec 2003. Ves čas vladanja Duhalda so se demonstracije neprekinjeno ponavljale zaradi nemogočih razmer, ki nižjemu sloju niso omogočale preživetja. V državi je ogromno težavo predstavljala lakota.

Zaradi pomanjkanja hrane je novembra Argentino pretresla novica o smrti otrok iz Tucumána, province osrednjega dela države. Sočasno s povečanjem cen plina in elektrike je vlada 2. decembra objavila popolno razveljavitev corralita.

Konec corralita je prijetno presenetil tako prebivalce Argentine kot tujce. Tega ni nihče pričakoval. MDS je 24. januarja sprejel z vlado prehodni dogovor. Država naj bi dobila 2,9 milijarde ameriških dolarjev novega posojila in odobritev odloga neplačanih dolgov od tri do pet let. V zameno je morala obljubiti, da bo Argentina poizkusila doseči finančno poenotenje, da bo iz denarnega sistema izločila različne bone, ki so jih izdale province in zvezna vlada ter da se bo v letu 2003 trudila doseči primarni fiskalni presežek 2,5% BDP. Dogovor naj bi veljal do avgusta istega leta.

V začetku leta 2003 so se začele kazati posledice spremembe gospodarske poti, ki sta jo uvedla Duhalde in Lavagna. Zaradi devalvacije pesa je gospodarstvo začelo oživljati. Povečal se je izvoz iz države, vendar pa se je zaradi večjega uvoza dobrin zmanjšala lokalna idustrijska proizvodnja. Konec leta 2002 je negativna rast znašala 10,9% BDP, v prvem trimesečju leta 2003 pa 5%. Inflacija se je leta 2002 dvignila za 41%, konec marca 2003 pa se je indeks ustalil na 15%.

Poleg tega da je Duhalde odpravil ukrep corralita, je organiziral tudi pomoč brezposelnim in lačnim. Dodelil jo je območjem, ki jih je kriza najbolj prizadela. Lakota in brezposelnost sta se v zadnjih letih razširila do skrajnih meja. Aprila 2003 je revni del prebivalstva predstavljalo že 20 milijonov državljanov, kar je 54% vsega

prebivalstva (od tega jih je 10 milijonov obubožalo). Med mladimi je delež narastel na 67%. Brez dela je bilo 21,5% aktivnega prebivalstva. Za primerjavo naj napišem, da je bil leta 1970 indeks revščine 7%. Leta 1991 je bila razlika med 10% najbogatejših in 10% najrevnejših 15 kratna, v letu 2003 pa že 27 kratna (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 04).

Kot je bilo že omenjeno, so volitve v stranki PJ sprva napovedovali za september leta 2002, kasneje pa so jih prestavili na marec 2003. Soudeležbo na volitvah so napovedali Kirchner, Rodriguez Saá, Menem, de la Sota in guverner Salte, province na severu Argentine, Juan Carlos Romero. Duhalde je bil odločen preprečiti zmago Menemu in Rodríguezu Sai, ki sta imela po statistikah največ možnosti. Hotel je podpreti kandidaturo guvernerja Reutemanna, ker pa le-ta v tako slabih razmerah ni bil pripravljen sodelovati, je Duhalde podprl sprva de la Soto, 15. januarja pa objavil, da verjame, da bo zmagal Kirchner. To je pomenilo, da je Kirchnerja podpiralo ne le uradno jedro stranke, ampak cel peronistični aparat Buenos Airesa, ki je politično in gospodarsko najpomembnejše okrožje v državi.

Izvršni odbor stranke PJ je na prošnjo Duhalda in Kirchnerja 24. januarja odločil, da se interne volitve tokrat ne bodo izvajale in da bodo vsi trije zgoraj omenjeni kandidati vladne stranke lahko nastopili na predsedniških volitvah. Tako so državljani 27. aprila lahko volili za predsednika države iz stranke PJ Kirchnerja ali pa enega od dveh nekdanjih predsednikov. Kandidati so tekmovali po volilnem sistemu, ki ga za tako posebno stanje predpisuje tako imenovani zakon '*ley de lemas*', katerega namen je rešiti pluralnost znotraj ene stranke. Zakon določa, da kandidati iz iste stranke lahko na volitvah predstavljajo skupne simbole stranke in njen osnovni moto, vendar pa med seboj tekmujejo, kot da bi pripadali različnim strankam.

Da bi pridobil volivce na svojo stran, je Kirchner podprl delovanje takratnega gospodarskega ministra Roberta Lavagne. Le-ta si je z ukrepi za izhod iz krize pridobil velik ugled med državljani. Kirchner je obljubil, da bo v primeru njegove izvolitve ministra obdržal v svojem kabinetu, kar bi pomenilo kontinuiteto Duhaldevega gospodarskega načrta.

Kirchnerjeva veja *Frente para la Victoria* (Fronta za zmago) je predstavila program z naslovom 'Resna država' in sloganom 'Najprej Argentina'. Zavzemali so se za pravičnost, enakopravnost ljudi, za zmanjšanje obresti zunanjega dolga, pospeševanje izvoza, manjšo odvisnost gospodarstva od uvoza, za pet milijonov novih delovnih mest, višje prispevke države za socialne storitve, več pomoči države pri izobraževanju, /.../.

Da bi se Kirchner prikupil MDS, je v svoji predvolilni kampanji potrdil tudi pomembnost fiskalnega ravnovesja. Sklad je kljub soglašanju Duhaldovi politiki še vedno zahteval zmanjšanje državnega proračuna, nadzirano inflacijo (zaradi devalvacije pesa je bil mesečni indeks inflacije aprila 2003 15%, medtem ko je letni indeks leta 2002 znašal 41%) in okrepitev pesa v primerjavi z ameriškim dolarjem. MDS in Argentina sta sklenila nov dogovor o jamstvu plačevanja obresti za nastale dolgove, o preoblikovanju dolga in novem odlogu plačila že zapadlih dolgov.

Kljub bližanju konca mandata, Duhaldu ni uspelo zaključiti vseh potrebnih reform, ki bi bile v državi nujno potrebne. Nedokončana je ostala davčna reforma, učinkovit boj proti hudim gospodarskim prestopkom, bančna reforma in splošna reforma državnih institucij skupaj z zmanjšanjem delovnih mest v izvršilni in sodni oblasti z namenom zmanjšanja stroškov države (<http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 04). Vse to delo je čakalo naslednjega predsednika. Kot da to ne bi bilo dovolj, je bilo potrebno državi vrniti tudi ugled, državljanom novo upanje in premagati revščino, ki je prizadela že 55% prebivalstva, kar je 20 milijonov Argentinecev (od tega je najmanj polovica mesečno prejela manj kot 220 ameriških dolarjev dohodkov), brezposelnost petine aktivnega prebivalstva ter lakoto in podhranjenost, ki sta morila otroke v revnejših predelih Argentine.

Na volitvah, 27. 4. 03, bi moral Kirchner za zmago v prvem krogu prejeti 45% veljavnih glasov ali več kot 40% glasov z 10 % razliko pred drugouvrščenim. V tem primeru drugega kroga ne bi bilo in Kirchner bi bil zmagovalec. V primeru, da nihče od kandidatov ne bi dosegel takšnega rezultata, bi prišlo do drugega kroga volitev, kjer bi med seboj tekmovala zmagovalec in drugouvrščeni prvega kroga.

Po zelo dolgem času na volitvah ponovno ni prišlo do klasičnega boja med peronisti in radikalisti, ampak je prišlo do rivalstva znotraj peronistične stranke.

3. 6. Néstor Kirchner

Kirchner je na volitvah prejel 22% glasov, Menem pa 2% glasov več. Na tretje mesto se je uvrstil López Murphy s 16,3% glasov, Rodríguez Saá je zasedel četrto mesto. Tako naj bi Kirchner in Menem tekmovala v drugem krogu volitev, vendar do njega ni prišlo, ker je Menem 14. maja umaknil svojo kandidaturo. Kirchner je postal osmi predsednik države v obdobju dvajsetih let.

Zaradi podpore, ki jo je Kirchner prejel od peronističnih voditeljev, kot je de la Sota, od predsednika Brazilije Luiza Inácia Lule da Silve in predsednika Čila Ricarda Lagosa, se je pričakovalo, da bo Menem drugi krog volitev izgubil. Časopisi so napovedovali, da ne bo prejel več kot 30% glasov, pa ne zato, ker bi bil Kirchner tako priljubljen, ampak ker enostavno ljudje niso hoteli ponovno videti Menema na oblasti. Menem naj bi po mnenju novinarjev zapustil volilni proces, ker po nizih političnih zmag v preteklosti ni želel doživeti svojega prvega poraza na volitvah ali pa z namenom, da bi vrgel senco na izvolitev novega predsednika, saj bi v tem primeru Kirchner postal prvi predsednik v zgodovini Argentine s tako nizkim odstotkom glasov, kot jih je prejel v prvem krogu volitev. Menem govoric ni potrdil niti jih ni zanikal.

Kirchner je 25. maja v skupščini od Duhalda prevzel predsedniške obveznosti in začel svoj mandat, ki naj bi trajal do leta 2007. Državljanom je obljubil, da bo vladal skupaj z njimi in ne le v dogovoru z vodilnimi, kar naj bi bila po njegovem mnenju stara praksa bivših politikov.

V času, ko je Kirchner začel vladati, je bila država zadolžena že za 178 milijard ameriških dolarjev. Septembra 2004 se mu je uspelo dogovoriti z MDS o odplačevanju 84 milijard ameriških dolarjev, medtem ko jih je ostalih 94 milijard dolžna privatnim investitorjem.

V tem času se je Kirchner lotil tudi občutljive teme o tako imenovani umazani vojni v času pred demokracijo in upokojil vrsto generalov, admiralov in brigadirjev. Ukinil je tudi imuniteto bivših vojaških vodij.

Poleg tega je po dolgem času nazadovanja gospodarstva v preteklih letih Kirchnerju uspelo v letu 2004 doseči 8,8% gospodarsko rast. Država je dosegla tudi presežek, visok 3% BDP.

Danes se Kirchner še vedno drži na oblasti, Argentina pa naprej gradi svojo prihodnost. Predsednikova priljubljenost od volitev naprej raste, Kirchner pa uspešno kljubuje težavam.

4. SKLEP

V primerjavi s časom pred demokracijo je danes Argentina zunanje šibkejša, notranje revnejša, razcepljena in veliko bolj ranljiva. Še vedno se nahaja v defaultu (odlog plačila zunanjega in notranjega dolga), ki je najdaljši v zgodovini, stabilnost pesa je uničena zaradi negotovosti gospodarstva, devalvacije in inflacije, ameriški dolar vlada gospodarstvu, saj je prebivalstvo izgubilo zaupanje v domačo valuto, precejšen del državnega denarja je končal po zasebnih žepih, politične stranke so izgubile vso podporo (nadaljuje se kritika, da so le karteli, ki branijo svoje interese), brezposelnega je 12% aktivnega prebivalstva (pred vladanjem Kirchnerja je bila še 19%), revščina se je povečala iz sedmih odstotkov v 70-ih letih na skoraj polovico prebivalstva danes (v času, ko je bila kriza največja, je na dan obubožalo 8.000 ljudi), posledično se je povečal kriminal, zadolženost pa je narastla iz 30 milijard na 178 milijard ameriških dolarjev. Vlada je leta 2001 poizkušala voditi politiko, s katero bi Argentina redno odplačevala obresti na svoj veliki zunanji dolg. Uvedla je zelo nepriljubljene ukrepe, kot so znižanje pokojnin, socialnih prispevkov in plač v javnem sektorju, zvišala je davke, omejila možnosti dostopa do bančnih računov in drugo. Oblasti so že od časa Perona pa vse do krize vedno poskrbele za najrevnejši sloj, medtem ko je vlada de la Rue socialno varnost zmanjšala na minimum.

Že res, da je politični sistem danes bolj sprejemljiv in veliko bolj zaželen kot leta diktatur, vojaških hunt in represije⁶, da je država bolj modernizirana in ljudje bolj informirani, pa vendar se zdi, da demokratična argentinska vlada v zadnjih dvajsetih letih ni dobro ocenjevala gospodarskih in političnih premikov v državi, zaradi političnega miru pa tudi ni začela pravočasno usklajevati javnih stroškov z gospodarskimi zmožnostmi. Ko je njeno gospodarstvo začelo nazadovati, se ni odločila za ustrezne omejitve, ampak je najemala nova posojila na mednarodnem kapitalskem trgu v upanju, da bo dolg poravnala z višjimi dohodki v prihodnosti. Večino posojil je porabila za izplačilo plač in ohranjanje državnih socialnih mehanizmov, torej za zagotavljanje socialnega miru. Danes država plačuje davek za desetletja korupcije in napačnih potez oblastnikov.

⁶ Po raziskavah je bilo konec leta 2003 za 60% Argentincev še vedno boljše demokracija, leta 1995 jih je tako menilo 80% (www.3puntos.com/seccion.php3?numero=241&seccion=protagonista).

Mnogi menijo, da je precenjeni peso (vezava pesa na ameriški dolar in kasneje devalvacija) eden od vzrokov za gospodarsko krizo. Čeprav glavna težava Argentine izvira iz ekonomije, pa se izhod iz nje skriva v političnem sistemu.

Potrebna bi bila ustavna reforma, ki bi omogočila medsebojno neodvisnost vseh treh vej oblasti in zagotovila neodvisnost vseh državnih organov in njihovo enakopravnost. Nedokončana je ostala reforma o zmanjšanju delovnih mest v izvršilni in sodni oblasti z namenom zmanjšanja stroškov države. Pomembna je večja transparentnost in učinkovitost političnih institucij, hitrejši odgovori na politične pritiske in večji boj proti korupciji. Potrebni pa so tudi manjša poraba in večji nadzor porabe vladnega denarja, učinkovit boj proti hudim gospodarskim prestopkom, predvsem pa je potrebno zagotoviti redni pritek kapitala (ki bi omogočil vračanje dolgov), večjo stabilnost in zaupanje v politiko, še manjšo brezposelnost, manj revščine in večje plače. Zelo je pomembno, da bi ljudje ponovno začeli zaupati politiki in političnim predstavnikom, predsedniku in državi kot politični strukturi na splošno, zato je potrebna sposobna, poštena in legitimna vlada ter politiki, ki bodo izpolnjevali svoje obljube⁷. Vse to bi vrnilo vero v koristnost in učinkovitost politike, kar je za demokracijo nujno potrebno.

Današnji predsednik je v dveh letih vladanja že veliko storil. Gospodarska rast je v letu 2004 narasla na 8,8% in brezposelnost se je znižala na 12%, vendar je brezposelnih še vedno 2 milijona ljudi, revščina pa zadeva skoraj polovico prebivalstva. Poleg tega se mu je uspelo dogovoriti z MDS o plačilu ogromnega dolga in vse to je bilo dovolj, da je Kirchnerju iz majhne začetne volilne podpore priljubljenost do danes že precej narasla. Ljudem je dal novo upanje in čutiti je, da mu bolj zaupajo kot njegovim predhodnikom, vendar pa bo za izhod iz krize potreben trud desetletja in ne nekaj let.

Argentini pa mora pomagati tudi svet. Finančno se bo morala država znajti sama, brez psihične podpore drugih držav pa ji bo težko uspelo.

⁷ Duhalde je na primer obljubil, da amerišskemu dolarju ne bo več naraščala vrednost, pa mu je, in da se bo kriza končala 9. 7. 2003, pa se ni, da bo umiril socialne nemire, ustvaril milijon novih delovnih mest in vzpostavil boljšo socialno podporo za brezposelne. Nič od tega se ni zgodilo.

5. SEZNAM LITERATURE

- DZS, 1997: 200, Leksikon
- DZS, 1997: 201, Leksikon

- AFP (2001): "Nova kriza, novi nemiri". Delo, 31. 12. 2001
- B.G. (2001): "Predsednik Fernando de la Rúa odstopil". Delo, 22. 12. 2001
- Catán Thomas (2001): "Argentina defaults on \$155bn debt". Financial Times, 24. 12. 2001
- Catán Thomas in Lapper Richard (2001): "De la Rúa offers posts to Peronist opposition". Financial times, 21. 12. 2001
- Catán Thomas in Lapper Richard (2001): "President who stumbeled from failure". Financial times, 22. 12. 2001
- Hudson Peter (2000): "Watching and waiting". Newsweek, 23. 10. 2000
- Humar Dekleva Bojana (2001): " Saa noče devalvirati pesa". Finance, 24. 12. 2001
- L.R.F. (2000): "Aufdeckung der misswirtschaft Menems". Neue Zuercher Zeitung, 18. 1. 2000
- Mihovilović Maroje (2001): "Predolgo mižanje pred realnostjo". Dnevnik, 21. 12. 2001
- P.A. (2002): "Išče se predsednik". Delo, 3. 1. 2002
- Reuters (2000): "Argentinski šok zaupanja". Delo, 22. 11. 2000
- Reuters (2001): " V Argentini vse bolj vre". Nedelo, 30. 12. 2001
- Sjekloča Marko (2000): "Argentinski boj proti korupciji". Večer, 10. 1. 2000
- Sjekloča Marko (2001): "Kandidat je Ramon Puerta". Večer, 22. 12. 2001
- Spiegel (2002): "Izropana država". Delo, 5. 1. 2002
- STA (2001): "Od guvernerja do predsednika". Večer, 24. 12. 2001
- STA (2001): "Uvedli še tretjo valuto". Večer, 27. 12. 2001
- S.V. (2001): "Finančni, politični in družbeni kolaps". Delo, 21. 12. 2001
- Štrajn Darko (2000): "Prekinjeni tango". Dnevnik, 20. 10. 2000
- Štrajn Darko (2001): "Molitev k Mariji razvezovalki vozlov". Dnevnik, 28. 12. 2001
- The economist (2002): "Spogledovanje z anarhijo". Mladina, 17. 1. 2002
- Tintor Gordana (2001): "Argentinci prosvjedima srušili predsednika". Vjesnik, 22. 12. 2001
- Zur (2002): "Peti v dveh tednih". Večer, 3. 1. 2002

- <http://ar.geocities.com/maticuentos/presidentes.html>, 10. 5. 2004
- <http://argentina.indymedia.org/features/nacionales>, 4. 11. 2003
- <http://econ-www.mit.edu/centers/wel/download.php?ids=38>, 23. 4. 2004
- http://enciclopedia.us.es/index.php/Gobierno_y_administraci3n_de_Argentina, 19. 5. 2004
- http://enciclopedis.us.es/index.php/N%E9stor_Kirchner, 10. 5. 2004
- http://enciclopedia.us.es/index.php/Partidos_politicos_de_Argentina, 19. 5. 2004
- <http://english.pravda.ru/world/2002/07/03/31699.html>, 4. 11. 2003
- <http://english.pravda.ru/world/2002/07/04/31829.html>, 4. 11. 2003
- <http://geo.ya.com/crisisarg/crisis2/opinion1.htm>, 19. 4. 2004
- <http://infoleg.mecon.gov.ar/txtnorma/68098.htm>, 15. 7. 2004
- <http://infoleg.mecon.gov.ar/txtnorma/73268.htm>, 21. 6. 2004
- <http://infoleg.mecon.gov.ar/txtnorma/71477.htm>, 7. 2. 2005
- <http://members.fortunecity.es/maycaweb/Peso%20Ley.htm>, 13. 7. 2004
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/1698399.stm>, 31. 3. 2004
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/1711994.stm>, 31. 3. 2004
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/1721061.stm>, 31. 3. 2004
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/2160582.stm>, 4. 11. 2003
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/1707666.stm>, 31. 3. 2004
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/1722584.stm>, 31. 3. 2004
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/1722840.stm>, 31. 3. 2004
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/1738175.stm>, 12. 7. 2004
- <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/3025841.stm>, 29. 3. 2004
- <http://old.clarin.com/diario/2003/04/26/p-00401.htm>, 12. 7. 2004
- <http://old.clarin.com/diario/2002/06/10/p-01202.htm>, 13. 1. 2004
- <http://old.clarin.com/diario/2002/06/10/p-01401.htm>, 13. 1. 2004
- <http://old.clarin.com/diario/2002/06/10/p-01403.htm>, 13. 1. 2004
- http://rnw.nl/informarn/html/act011231_crisisargentina.html, 10. 5. 2004
- http://spanish.peopledaily.com.cn/spanish/200204/26/sp20020426_54200.ktml, 11. 7. 2004
- <http://ukinet.com/media/text/duhalde.htm>, 22. 5. 2004
- <http://www.cambiocultural.com.ar/actualidad/not020102.htm>, 13. 1. 2004
- http://www.cels.org.ar/english/4_documents/documents_pdf/Shadow_Report_09_02.pdf, 10. 5. 2004

- <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/ar.html>, 5. 12. 2003
- <http://www.cidob.org/bios/castellano/lideres/d-087.htm>, 12. 3. 2004
- <http://www.cidob.org/bios/castellano/indices/indices.htm>, 29. 3. 2004
- <http://www.ciudadpolitica.com/modules/news/article.php?storyid=265>, 19. 4. 2004
- <http://www.clarin.com/diario/hoy/p-00301.htm>, 13. 1. 2004
- <http://www.clarin.com/diario/hoy/p-00401.htm>, 13. 1. 2004
- <http://www.clarin.com/diario/hoy/p-00601.htm>, 13. 1. 2004
- <http://www.clarin.com/diario/hoy/p-00801.htm>, 13. 1. 2004
- <http://www.clarin.com/diario/hoy/p-01001.htm>, 13. 1. 2004
- http://www.elcato.org/quiros_duhalde.htm, 12. 7. 2004
- <http://www.electionworld.org/election/argentina.htm>, 19. 5. 2004
- <http://www.elmundo.es/elmundo/2003/04/25/internacional/1051266951.html>,
12. 7. 2004
- <http://www.elmundo.es/elmundo/2003/04/25/internacional/1051270965.html>,
29.3.2004
- <http://www.espaciosjuridicos.com.ar/datos/LEY/LEY25611.htm>, 19. 5. 2004
- <http://www.finanzas.com/id.3214040/noticias/noticia.htm>, 10. 5. 2004
- http://www.foroabogadossanjuan.org.ar/Decretos_Nacionales/decreto1316-2002.htm,
4. 2. 2005
- http://www.geocities.com/Nuevas_formas_politicas/La_democracia_tranquila_Chernesky.htm,
9. 4. 2004
- http://www.geocities.com/Nuevas_formas_politicas/Novaro_presidencialismo_argentino.htm,
9. 4. 2004
- <http://www.georgetown.edu/pdba/Constitutions/Argentina/arg1860.html>, 16. 1. 2004
- <http://www.georgetown.edu/pdba/Constitutions/Argentina/argen94.html>, 16. 1. 2004
- <http://www.georgetown.edu/pdba/Parties/Resumen/Argentina/desc.html>, 19. 5. 2004
- <http://www.globalfindata.com/frameset.php3?location=/gh/16.html>, 13. 7. 2004
- <http://www.historiadelpais.com.ar/bio.php?id=6>, 7. 11. 2003
- <http://www.historiadelpais.com.ar/bio.php?id=137>, 7. 11. 2003
- <http://www.historiadelpais.com.ar/bio.php?id=168>, 7. 11. 2003
- <http://www.historiadelpais.com.ar/bio.php?id=169>, 7. 11. 2003
- <http://www.historiadelpais.com.ar/bio.php?id=170>, 7. 11. 2003
- <http://www.historiadelpais.com.ar/deuda.htm>, 7. 11. 2003
- <http://www.historiadelpais.com.ar/partidos.htm>, 7. 11. 2003

- http://www.historiadelpais.com.ar/presidencia_rua.htm, 7. 11. 2003
- <http://www.historiadelpais.com.ar/presidentes.php>, 7. 11. 2003
- http://www.iigov.org/dhial/?p=43_01, 10. 5. 2004
- <http://www.indec.gov.ar>, 24. 5. 2004
- <http://www.info.gov.ar>, 13. 1. 2004
- http://www.lanacion.com.ar/Archivo/Nota.asp?nota_id=210748, 16. 4. 2004
- http://www.lonelyplanet.com/destinations/south_america/argentina/history.htm,
5. 12. 2003
- http://www.ndipartidos.org/pdf/Manual2002/mgp2002_transparencia.pdf, 26. 5. 2004
- <http://www.pagina12web.com.ar/diario/elpais/1-1497.html>, 21. 4. 2004
- http://www.pbs.org/newshour/updates/december01/argentina_12-21.html,
10. 5. 2004
- <http://www.po.org.ar/po/po746/24de.htm>, 12. 7. 2004
- <http://www.po.org.ar/po/po801/duhaldei.htm>, 22. 5. 2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/Alianza_apenas_electoral_tokatlian.htm,
16. 4. 2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/cheresky_bancarrota.htm, 23.4.2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/Crisis_oportunidad_pbergel.htm,
16. 4. 2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/godio_situaci%F3n_pol%EDtic.htm,
22. 4. 2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/liderazgo_tormenta_botana.htm,
16. 4. 2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/lo_evitable_y_lo_inevitable_Novaro.htm,
16. 4. 2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/no_hay_sociedad_sin_moneda.htm,
22. 4. 2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/novaro_crisis_de_la%20alianza.htm,
16. 4. 2004
- http://www.politica.com.ar/Crisis_politica/un_nuevo_centro_de_poder.htm,
16. 4. 2004
- <http://www.politica.com.ar/Reforma%20politica/boni.htm>, 14. 4. 2004
- http://www.politica.com.ar/Reforma%20politica/calidad_politica_botana.htm,
14. 4. 2004

- http://www.politica.com.ar/Reforma%20politica/castigli_refpol.htm, 14. 4. 2004
- <http://www.politica.com.ar/Reforma%20politica/reabal.htm>, 14. 4. 2004
- <http://www.presidencia.gov.ar/prensaoficial>, 5. 12. 2003
- <http://www.presidencia.gov.ar/presidente>, 11. 11. 2003
- <http://www.quepasa.cl/revista/2002/07/12/t-12.07.QP.INT.ARGENTINA.html>,
12. 7. 2004
- <http://www.reformajudicial.jus.gov.ar>, 7. 11. 2003
- <http://www.revistalinea.com.ar/diciembre/laleydeldeficit.htm>, 14. 7. 2004
- <http://www.rnw.nl/hotspots/html/argentina011224.html>, 12. 7. 2004
- <http://www.rnw.nl/hotspots/html/argentina020102.html>, 12. 7. 2004
- http://www.rnw.nl/informarn/html/act011231_crisisargentina.html, 10. 5. 2004
- http://www.saij.jus.gov.ar/download/grt_constitucion.html, 16. 1. 2004
- <http://www.senado.gov.ar/web/informacion/legislativo/conformacion/cuerpo1.html>,
7. 11. 2003
- <http://www.senado.gov.ar/web/informacion/legislativo/senado/representatividad/cuerpo1.html>,
7. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1302030121191924,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1302032211225440,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1302092801032124,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1303042700271225,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1303042808582267,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1303052520532844,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1303062509344426,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1303062911545523,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1303070108260067,
10. 11. 2003

- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1303081310471067,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1303082213312662,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1402041013182716,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1402042322590144,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1402062122052524,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1403011718561168,
10. 11. 2003
- http://www.siol.net/novice/default.asp?site_id=1&page_id=4&article_id=1403091115410925,
10. 11. 2003
- http://www.sme.gba.gov.ar/proyectos/proyecto_ley_sistema_electoral%20.doc,
19. 4. 2004
- <http://www.theprofileonline.com/main.cfm/include/smdetail/synid/67413.html>,
12. 7. 2004
- <http://www.udesa.edu.ar/departamentos/humanidades/publicaciones/art/506tok.htm>,
5. 4. 2004
- <http://www.udesa.edu.ar/departamentos/humanidades/publicaciones/art/1103flo.htm>,
6. 4. 2004
- <http://www.3puntos.com/seccion.php3?numero=241&seccion=protagonista>,
20. 4. 2004
- http://www2.lanacion.com.ar/Archivo/Nota.asp?nota_id=210386, 20. 4. 2004

6. PRILOGA

Intervju z Danielom Garcío Delgadom, doktorjem političnih ved, profesorjem politične teorije moderne dobe na Univerzi Buenos Airesa, direktorjem oddelka za državne zadeve in javne politike na Latinskoameriški fakulteti za družbene vede v Argentini (Facultad Latinoamericana de ciencias sociales - FLACSO)

*** Es la gente hoy mas satisfecha con la política que en el año 1983? Es la vida mejor o peor?**

Bien, el año del inicio de la democracia había mucho entusiasmo con la política y los partidos. Hoy no, pero a diferencia del escepticismo, y la fuerte crisis de representación en que culmina el modelo neoliberal (convertibilidad más Consenso de Washington), hay una recuperación con en el nuevo gobierno de Kirchner de la credibilidad de la política o, al menos, de mejores expectativas que la que existía unos años atrás.

En cuanto a las condiciones de vida en términos materiales no se puede decir que sea mejor, en el sentido de que la distribución del ingreso ha venido retrocediendo ya desde mediados de los '70; además el desempleo hoy es de un 19%, y la pobreza (medido por línea de pobreza) es casi del 50% de la población. Es, a su vez, una sociedad fragmentada, y ninguna de estas condiciones eran tan regresivas en lo social a comienzos de lo '80. Aunque sí en lo político, no se olvide que veníamos de una dictadura que había aplicado el terrorismo de estado durante los '70 y comienzos de los 80. En cambio a la vez es una sociedad -por contraste- más modernizada, informatizada y articulada internacionalmente.

*** Que ha mejorado y que ha empeorado en el país desde el año 1983?**

Bien, la mejora en términos políticos es posiblemente dada por la misma continuidad del ejercicio democrático, la existencia de alternancia a fines de los '80 y de los '90, ha llevado a una cultura política más pluralista y dialógica que la que existía entonces. Al mismo tiempo si bien no hay mucha credibilidad en el sistema de partidos, la gente tiende a participar en el espacio público desde otras organizaciones y mediaciones: ong's, movimientos sociales, iglesias, foros, etc. En términos de empeoramiento, se puede incorporar aquí las condiciones de pérdida de autonomía nacional vis a vis el condicionamientos de los organismos multilaterales

(el endeudamiento entonces era de unos 30.000 millones, y ahora es de 150.000); el país todavía está en default, ha privatizado gran parte de las empresas públicas y con ello el control de recursos estratégicos (gas, petróleo, etc.).

* **Es la reforma política necesaria para mejorar la situación?**

La crisis de representación que alcanzó su punto culminante con la consigna de "que se vayan todos" de diciembre del 2001, es importante y algo hay que hacer al respecto. La estrategia gubernamental ha sido intentar lograr consensos mediante una suerte de 'democracia de opinión', de vinculación vía medios del liderazgo presidencial con la gente. Pero ello es insuficiente, la reforma política planteada hace hincapié en los aspectos de la representación política y su mejora (eliminación de listas sábanas, sistema mixto parecido al alemán, control del financiamiento político, etc.) Pero ello debe estudiarse con cuidado, porque pasar de un sistema proporcional al sistema uninominal por ej., no es fácil y si no se atiende bien puede reducir la representación de partidos minoritarios, eliminar el cupo femenino y tender a la construcción de dos grandes partidos. De cualquier forma la problemática de la reforma política parece acotada a este aspecto democrático representativo, pero no incluye otras dimensiones que están en juego según mi entender: como mediaciones institucionales para las nuevas formas de hacer política no partidaria de los ciudadanos (consejos, foros, mecanismos de diálogo en distintas instancias de elaboración de políticas públicas, la perspectiva ciudadana regional del Mercosur etc.)

* **Que deberían cambiar los políticos?**

Se hace mucho hincapié en la necesidad de una mayor moralidad pública (menor corrupción) de la cual se beneficiaron en gran medida en los '90 en el marco del fuerte economicismo y pragmatismo del modelo. Ahora bien, esto está creo mejorando, pero creo que hay aspectos que no tienen que ver tanto con la ética pública de la corrupción personal, sino con la perspectiva de falta de una perspectiva de bien común: de pérdida de una disposición mayor a pensar estratégicamente y en el mediano plazo, mayor capacidad para acordar políticas de Estado y no enredarse en "la pequeña política"; la construcción de una estrategia país, una apuesta de inserción regional y global distinta. Es decir, un excesivo cortoplacismo, y predominio de una racionalidad estrategia de posicionamiento sectorial. El estar capturado por la

lógica de los medios de comunicación, y cierta incapacidad de plantear acuerdos mínimos de mediano plazo para hacer exitosa la etapa de reconstrucción en que estamos creo que son las principales asignaturas pendientes.

* **Cual es mayor problema: el dinero o la política?**

Bien, ambos:

Empezando por el dinero: como ud. sabe, la deuda externa es importante, y no menos que la deuda social. El default ha sido el mas importante de la historia y debemos mucho dinero tanto a organismos multilaterales (que no se han hecho corresponsables del default) y a bonistas privados (europeos, japoneses y argentinos) principalmente. Ahora bien, el Fondo, presiona para que dispongamos un superávit fiscal mas alto, cercano al 4% para el 2005, así como mas pagos para los acreedores privados, compensamos a los bancos, aumentemos tarifas de servicios públicos, etc. Si ello va en esta dirección, las posibilidades de hacer sustentable la actual reactivación económica declinarían mucho. Es decir, las condiciones económicas que plantean los organismos multilaterales y las sociedades del G7 como necesarias y que imponen a los países en desarrollo y que hacen muy difícil que estos efectivamente se desarrollen, sin generar sociedades de dos velocidades (una parte que crece y se integra al mundo, ya otra queda fuera librada a si misma y a la asistencia pública).

En cuanto a los problemas políticos, se lo contesto en la siguiente pregunta

* **Ha Kirchner mejorado algo en su mandato hasta hoy?**

Kirchner tuvo un gran suceso en el 2003 al pasar de ser un presidente elegido con el 23% de los votos a otro que tenia casi un 80% de adhesión en opinión pública. Ahora bien, desde marzo del 2004 esta adhesión ha ido declinada. Porque?, en parte por condiciones naturales de desgaste, de fin de la "luna de miel" que suele pasarle a los gobiernos luego del primer año de gobierno, pero también por causas políticas de errores de estrategia. Desde el acto de la Esma, pasando por el congreso del PJ, el surgimiento del movimiento Bloomberg por la inseguridad, la crisis energética, de movilización callejera, el Gobierno ha perdido control de la agenda, de la calle y ha quedado fijado a situación de confrontación permanente con diversos actores, con falta de diálogo con partidos de la oposición, con el propio partido oficialista, con la Iglesia Católica, el parlamento, la policía, las fuerzas

armadas, empresas etc. Empezó así a quedar muy solo a partir de la estrategia "transversal" de contrastar 'vieja y nueva política' como eje estratégico del principal conflicto a resolver. El tomar conciencia de esto en las últimas semanas parece mostrar un cambio de estrategia, por otra más dialogista con la principal oposición el partido radical, y al mismo tiempo mejores acuerdos con el presidente del PJ Duhalde, que parecen más positivas de cara a la gobernabilidad futura y a la difícil negociación con el Fondo y corporaciones privadas de servicios públicos que se avecina.

*** Como le parece el equilibrio de poder entre el ejecutivo, el poder legislativo y las instituciones judiciales? Son suficiente independientes entre ellos?**

Bien, el equilibrio de poderes en nuestro país nunca fue tal, siempre hubo un predominio del Ejecutivo sobre los otros. Ahora bien, después de la Constitución del 94, el fuerte presidencialismo al menos en forma viró hacia un semi-presidencialismo (introducción de la figura del Jefe de Gabinete). Con respecto al poder Judicial se crearon nuevos organismos Como el Consejo de la Magistratura, que pueden mejorar la politización habitual de los nombramiento de los jueces, el carácter de jurados etc. Es un proceso que esta en marcha.

*** Piensa Ud. que la corrupción en su país todavía es el problema? Era el problema en el pasado? Le parece que hoy hay menos corrupción que en el pasado?**

Sí, pienso que hay menos corrupción que en el pasado. En parte porque la loca estrategia de vender todos los activos del estado nacional a capitales especulativos favoreció enormemente los negocios opacos entre empresas y lobbyists extranjeros para lograr estos traspasos. Ahora ese negocio se acabó (las 'joyas de la abuela'), hay menos dinero, y la gente tiene mas bronca por lo que pasó. También el estilo gubernamental de la nueva administración aparece más austera, y se conocen menos negociados.

*** Que son las mas importantes causas de la crisis política y financiera de los años 2001 y 2002?**

Petra, este tema es complejo, puedo contestártelo en dos líneas y lo haré, pero a la vez tengo un libro que se denomina "Estado Nación y crisis del Modelo. El estrecho sendero" (Norma, Buenos Aires, 2003) que estudia esto con mas detenimiento. En principio creo que las causas profundas tienen que ver con el modelo neoliberal de financiamiento vía endeudamiento, tipo de cambio fijo sobrevaluado con apertura irrestricta. Eso generó pérdida de competitividad, mayor capacidad para importar que para exportar, problemas de ajustes recurrentes del sector publico que agravaron la secesión, y crecientes demandas de 'salva tajés' y de dinero financiero para seguir cambiando deuda vieja por nueva. A comienzos del 2000 la nueva administración republicana de Estados Unidos, declinó el seguir con los salva tajés y de esa forma el modelo comenzó a ser inviable con tasas de riesgo país en aumento, deuda creciente e incapacidad de exportar por el dólar uno a uno con el peso.

*** Por que tantos diálogos sobre el sistema electoral? Cual sistema le parece mejor a Ud.?**

Esta pregunta esta un poco contestada antes sobre el tema de Reforma Política.

*** Los gastos en política han reducido mucho? Donde se podría ahorrar más?**

Se han reducido, en realidad no creo que sea un aspecto crucial y en cierta forma el presupuesto público del estado debe ser un 25% del PBI, es bastante más bajo que el de Chile y el de Brasil, y sobre todo muchísimo más bajo de países desarrollados donde alcanza el 45%. En algún sentido reducir el financiamiento público de la política también tendría el riesgo de caer en un financiamiento solo privado que sería muy perjudicial para una mayor independencia de la democracia de los intereses económicos.

*** Como pudo ganar PJ de nuevo después de tantas polémicas sobre el presidencialismo de Menem? Ya se porque UCR y Alianza no ganaron otra vez, pero hay muchos partidos mas. Por que le parece que la gente elijo el candidato de PJ en las últimas elecciones?**

Creo que en esa elección crucial, la gente optaba entre el pasado conocido pero que terminó mal (Menem) y lo nuevo desconocido, donde Kirchner aparecía como un candidato ignoto - gobernador de la provincia más austral, Santa Cruz - y el otro posible era López Murphy, pero más allá de su perspectiva enérgica sobre la lucha contra la corrupción que sostenía, era representante de intereses muy asociado al modelo neoliberal (la consultora FIEL por ej.) y a la vez, el radicalismo había quedado muy desprestigiado por el gobierno de la Alianza, del presidente de la Rúa, y el Frepaso, el otro componente de la Alianza prácticamente quedó disuelto. Los otros candidatos de centro izquierda podían ser interesantes en su discurso pero no tenían poco peso político como para hacer creíbles de que podían gobernar (Carrio) sobre todo en situaciones muy difíciles, de modo que se polarizó la puja entre Kirchner y Menem. A la vez el PJ, que si bien había gobernado con Menem, había logrado a partir de la crisis del 2001, un gobierno de transición - con Duhalde - que demostró cierta eficacia en lograr el crecimiento económico, y asegurar una transición democrática en un país en donde meses atrás nadie aseguraba que tuviera ningún destino.

*** Como podría Argentina salir de la crisis? Que hay que hacer?**

Bien contesto la última pregunta que obviamente no es la más fácil: Creo que se requiere ser coherente con el programa de reconstrucción que se ha propuesto postcrisis. Es decir, lograr un modelo de desarrollo distinto al neoliberal, que promueva un crecimiento sustentable, equitativo y que lleve a una mayor inclusión de su población, a mayor futuro. Esto presupone la capacidad de la clase política de sostener posiciones firmes con el Fondo y las pretensiones de máxima de acreedores y del G7 y de intereses sectoriales.

Asimismo, creo que se requiere continuidad, y aventar problemas de fraccionalismo que puedan afectar la gobernabilidad. En este sentido se necesita de una democracia con mayor grado de concertación social y de diálogo que permita lograr

políticas de estado, acuerdos mínimos de mediano plazo sobre aspectos como reforma política, seguridad, distribución del ingreso, políticas de empleo, etc.

Por último, también creo que la cuestión nacional se vincula indisolublemente ya con coherencia que se requiere de tener en la estrategia regional de construir el Mercosur, pero en una dirección más integral - a semejanza de la UE - y no como simple estrategia de libre comercio como proponen muchos sectores y sobre todo el Alca. Es decir, el objetivo es la unidad política y física de los 10 países sudamericanos, Mercosur, Chile y los países de la comunidad andina de naciones (CAN).

Bien, con eso resumo algunos ejes de una estrategia de mediano plazo de desarrollo y política que creo podrían asegurar continuidad y coherencia con el camino iniciado en el 2003.

Daniel García Delgado
Director Área de Estado y Políticas Públicas
FLACSO (Sede Argentina)